

การทำงานขององค์กรและรูปแบบการนำเสนอของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย
ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ในบทนี้จะกล่าวถึงองค์กร, การทำงานของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมถึงรูปแบบการนำเสนอข่าวของวิทยุภาคถ่ายทอด เพื่อให้เห็นภาพรวมขององค์กรและการทำงาน รวมถึงการตรวจสอบการทำงานของตัวบท (Text) ในขั้นต้น ก่อนที่ขยายไปสู่การตรวจสอบกลไกการทำงานในการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐในบทต่อไป ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการนำเสนอออกเป็นแต่ละประเด็นคือ

- 5.1 โครงสร้างและบุคลากรของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยกรมประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
- 5.2 กระบวนการรายงานข่าวในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้
- 5.3 รูปแบบนำเสนอของข่าววิทยุภาคถ่ายทอดต่อสถานการณ์ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

โดยมีรายละเอียดของแต่ละหัวข้อดังต่อไปนี้

5.1 โครงสร้างของสถานีวิทยุกระจายเสียงในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อสำนักงานการประชาสัมพันธ์เขต 6 จังหวัดสงขลา ซึ่งรับผิดชอบพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง 7 จังหวัด ประกอบด้วย ตรัง พัทลุง สงขลา สตูล ปัตตานี ยะลาและนราธิวาส โดยเครือข่ายกระจายในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ 5 สถานี ดังต่อไปนี้คือ

จังหวัดปัตตานี

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดปัตตานี

จังหวัดนราธิวาส

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนราธิวาส

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย อำเภอสุโงโก-ลก

จังหวัดยะลา

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดยะลา

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย อำเภอเบตง จังหวัดยะลา

ตารางที่ 5.1 ตารางแสดงสถานีวิทยุกระจายเสียงประจำจังหวัดและคลื่นความถี่

จังหวัด	สถานี	คลื่นความถี่
ปัตตานี	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดปัตตานี	FM 101.0 MHz
		AM 1296 KHz
ยะลา	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดยะลา	FM 92.0 MHz
		FM 94.25 MHz
		FM 95.0 MHz
		AM 981 KHz
		AM 1485* KHz
	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยอำเภอเบตง	FM 93.0 MHz
		AM 1026 KHz
นราธิวาส	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนราธิวาส	FM 98.25 MHz
	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยอำเภอสุโงโก-ลก	FM 106.5 MHz

*ยังไม่ได้ส่งกระจายเสียง

ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้จึงมีสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยอยู่ 5 สถานี มีเครือข่ายสถานีวิทยุอยู่ในพื้นที่ทั้งหมด 11 คลื่นความถี่ ทั้ง FM และ AM จังหวัดปัตตานีมี 2 คลื่นความถี่คือ FM 101.0 MHz และ AM 1296 KHz จังหวัดยะลา 2 สถานี 7 คลื่นความถี่คือ FM 94.25 MHz, FM 95.0 MHz, AM 981 KHz และ AM 1485 KHz (ยังไม่มีการกระจายเสียง) และสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยอำเภอเบตง ซึ่งมีคลื่นความถี่อีก 2 คลื่นความถี่ คือ FM 93.0 MHz และ AM 1026 จังหวัดยะลาเป็นจังหวัดที่มีอาณาบริเวณกว้างขวางและเป็นเมืองศูนย์กลางเศรษฐกิจของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงมีคลื่นความถี่ทั้งหมด 7 คลื่น ขณะที่จังหวัดนราธิวาสมี 2 สถานี 2 คลื่นความถี่คือ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนราธิวาส (FM 98.25 MHz) และสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยอำเภอสุโงโก-ลก (FM 106.5 MHz) โดยจังหวัดนราธิวาสไม่มีคลื่นความถี่ประเภท AM ดังรายละเอียดในตารางที่ 5.1

โดยแต่ละสถานีมีขีดความสามารถในการผลิตรายการเองทั้งส่วนข่าวท้องถิ่น – ข่าวบริการ , ถ่ายทอดสัญญาณข่าวภาคบังคับ, ข่าวต้นชั่วโมงจากสำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์ โดยแต่ละสถานีจะแบ่งหน้าที่รับผิดชอบตามการแบ่งเขตพื้นที่ของแต่ละจังหวัด ตามแผนภาพที่ 5.1

5.1.1 การแบ่งส่วนงานขององค์กรสถานีวิทยุกระจายเสียงของกรมประชาสัมพันธ์ ในพื้นที่ 3 จังหวัด ชายแดนภาคใต้

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในแต่ละพื้นที่ จะมีผู้อำนวยการสถานีในฐานะผู้บริหารสถานีเป็นผู้ควบคุมดูแลนโยบายของการรายงานข่าว ให้เหมาะกับสถานการณ์และพื้นที่ โดยจะมีการแบ่งฝ่ายในการบริหารงานอยู่ 4 ฝ่ายหลักคือ ฝ่ายบริหารงานทั่วไป, ฝ่ายรายการและกระจายเสียง, ฝ่ายข่าว และฝ่ายเทคนิค ที่มีหน้าที่รับผิดชอบแตกต่างกันดังนี้

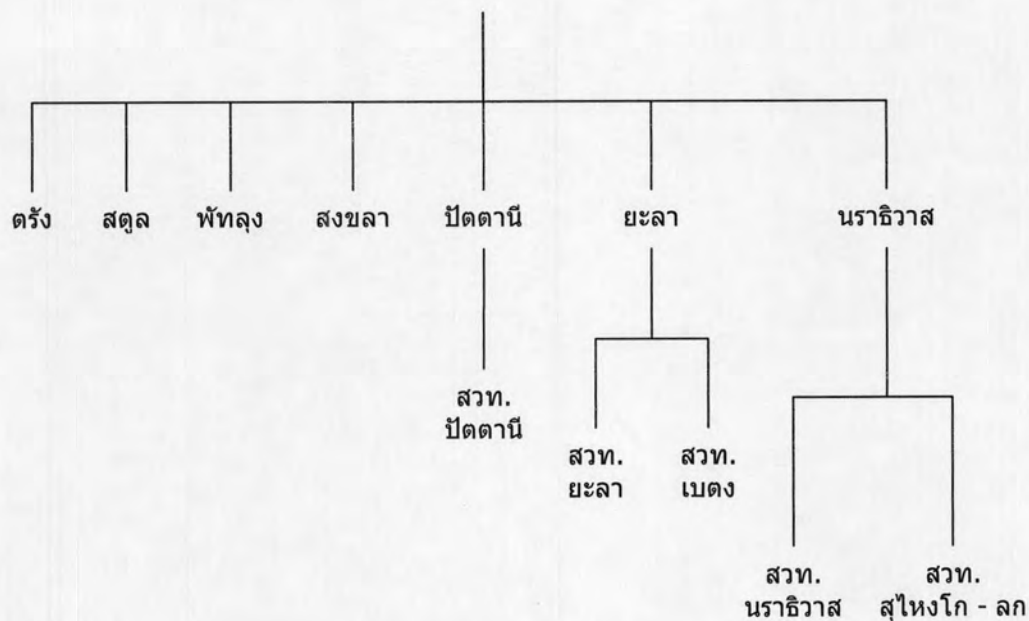
1. ฝ่ายบริหารงานทั่วไป เป็นฝ่ายงานที่ทำหน้าที่บริหารจัดการองค์กรเป็นหลัก เพื่อให้การทำงานภายในองค์กรเป็นไปอย่างราบรื่น ประกอบด้วย งานฝ่าย บุคลากร, งานธุรการ, งานการเงินและบัญชี, งานพัสดุและครุภัณฑ์

2. ฝ่ายรายการและกระจายเสียง เป็นฝ่ายที่ทำหน้าที่ในการดูแลการผลิตรายการและควบคุมการกระจายเสียง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ, เจ้าหน้าที่กระจายเสียง, ผู้จัดรายการ

3. ฝ่ายข่าว เป็นฝ่ายที่ทำหน้าที่ผลิตข่าวเพื่อส่งให้กับสำนักข่าวประชาสัมพันธ์ในส่วนกลางและผลิตข่าวสารในท้องถิ่น ประกอบด้วย ผู้อำนวยการข่าว, บรรณาธิการข่าวและผู้สื่อข่าว

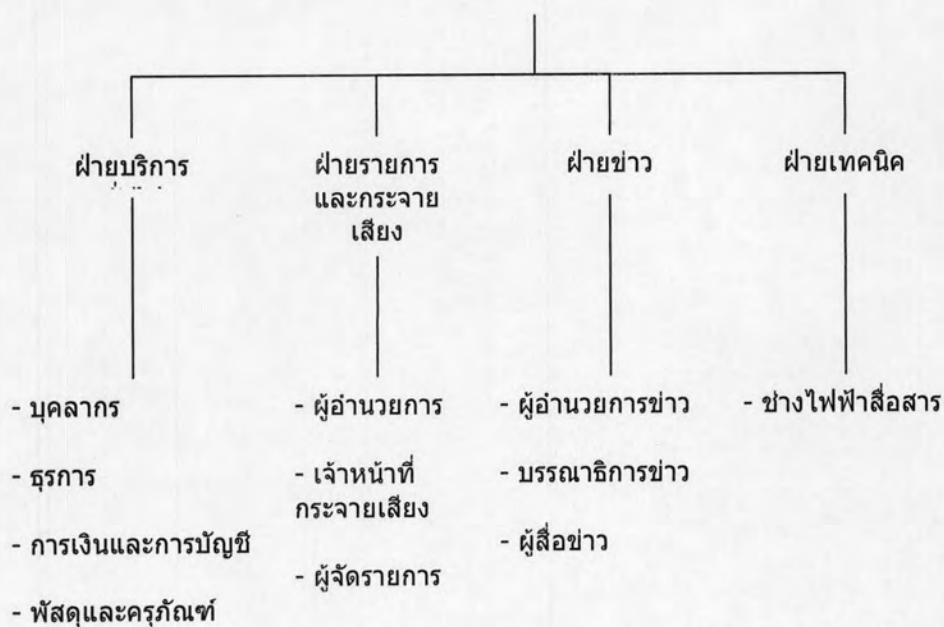
4. ฝ่ายเทคนิค เป็นฝ่ายสนับสนุนงานทางเทคนิคทางการกระจายเสียงและการสื่อสาร - อีเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ฝ่ายเทคนิค ซึ่ง แต่ละสถานีจะมีอัตรากำลังประมาณ 3 - 4 คน

สำนักงานประชาสัมพันธ์เขต 6 จังหวัดสงขลา

แผนภาพที่ 5.1 แผนภาพแสดงโครงข่ายสถานีวิทยุแห่งประเทศที่ครอบคลุมพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยประจำ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
(ปัตตานี, ยะลา, นราธิวาส, เบตง, สุโงโกล)

แผนภาพที่ 5.2 แสดงแบ่งฝ่ายงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

5.1.2 บุคลากรในการผลิตข่าวของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

บุคลากรในการผลิตข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ ของแต่ละสถานีในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วยบุคลากรดังต่อไปนี้

1. ผู้อำนวยการข่าว เป็นตำแหน่งของผู้อำนวยการสถานี จะเป็นผู้ควบคุมดูแลเนื้อหาในระดับนโยบาย นอกเหนือจากการบริหารจัดการในภาพรวมของสถานี

2. บรรณาธิการข่าว จะทำหน้าที่ประสานงานกับผู้สื่อข่าว - บรรณาธิการข่าว ภายในประเทศจากส่วนกลาง ในเนื้อหาของข่าวภาคบังคับ ตรวจสอบความแม่นยำของประเด็นข่าว ให้ข้อมูลมีความถูกต้อง คอยควบคุมดูแลไม่ให้ประเด็นข่าวที่ถูกรายงานกระทบต่อนโยบาย การเสนอข่าวของกรมประชาสัมพันธ์ รวมถึงดูความเรียบร้อยของข่าวท้องถิ่นและข่าวบริการที่ สถานีวิทยุผลิตเพื่อออกอากาศภายในพื้นที่รับผิดชอบ

3. ผู้สื่อข่าว ผู้สื่อข่าวกรมประชาสัมพันธ์ประจำจังหวัด จะทำหน้าที่รับผิดชอบแบ่งตามพื้นที่จังหวัด โดยจะต้องติดตามรายงานข่าวในเขตพื้นที่รับผิดชอบไปยังกองข่าวในประเทศ เพื่อจัดทำเป็นข่าวออกในช่วงเวลา ซึ่งผู้สื่อข่าวในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มักมีเหตุการณ์ ความรุนแรงเกิดขึ้นทุกวัน จึงมีการประสานงานระหว่างผู้สื่อข่าวของแต่ละจังหวัดด้วยทางโทรศัพท์ กันอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้บางสถานีผู้สื่อข่าวอาจทำหน้าที่เป็นผู้จัดรายการหรือผู้ประกาศข่าว รายการวิทยุประจำท้องถิ่นด้วย

4. ช่างเทคนิค มีหน้าที่ 2 ส่วนหลัก คือ ส่วนแรกดูแลความเรียบร้อยของระบบ รับ - ส่ง สัญญาณ ของสถานีวิทยุกระจายเสียง การบันทึกเสียงให้สามารถปฏิบัติได้ลุล่วง รวมถึงงาน เทคนิคด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องภายในสถานี ส่วนที่สอง คือ การดูแลการส่งสัญญาณวิทยุ ร่วมกับ ผู้สื่อข่าวภาคสนาม เพื่อส่งสัญญาณข่าวจากพื้นที่ให้ทันเวลาและเรียบร้อย ในบางครั้งในงาน ภาคสนามที่จะต้องมีการรายงานสดในรายการหรือหมายข่าวที่สำคัญ ช่างเทคนิค จะจัดการเครื่อง รับส่งภาคสนามให้สามารถรายงานสด ร่วมกับผู้จัดรายการและเจ้าหน้าที่กระจายเสียงในพื้นที่ได้ เลย

5.พนักงานขับรถ มีหน้าที่รับส่งผู้สื่อข่าวเพื่อไปทำข่าวตามที่มีประเด็นมีในพื้นที่ ซึ่งบ่อยครั้งที่พนักงานขับรถ อาจจะต้องช่วยงานสถานีวิทยุซึ่งหากตรงกับหมายข่าวที่ผู้สื่อข่าว จะต้องลงพื้นที่ บางครั้งผู้สื่อข่าวอาจจะต้องเดินทางไปทำข่าวเองมากกว่าใช้พนักงานขับรถของตน

จะเห็นว่าสำหรับข่าวจากส่วนภูมิภาค ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสถานการณ์ความรุนแรง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในข่าวภาคบังคับของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย ฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ 2 ฝ่ายเท่านั้น คือฝ่ายข่าวและฝ่ายเทคนิค โดยฝ่ายข่าวจะทำการประสานงานกับกองบรรณาธิการ กับกองข่าวภายในประเทศ กรมประชาสัมพันธ์โดยตรง

ลักษณะของการทำงานข่าวในภูมิภาค มีความแตกต่างจากผู้สื่อข่าวในส่วนกลางที่แบ่งตามสายงาน หรือประจำกระทรวงต่างๆ อย่างชัดเจน แต่จะต้องทำงานอย่างครอบคลุมทุกๆ ด้าน คือ การเมือง, เศรษฐกิจ, สังคม, การศึกษา, ศาสนา, วัฒนธรรม, เกษตร, สาธารณสุข, สิ่งแวดล้อม, การท่องเที่ยวและการประชาสัมพันธ์ของจังหวัดที่ทางราชการได้มอบหมายมา ซึ่งเมื่อพิจารณาจากอัตรากำลังของทั้ง 5 สถานีในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะพบว่าเมื่ออัตรากำลังของผู้สื่อข่าว เฉลี่ยอยู่ที่สถานีละ 1 คน และมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายเทคนิคคอยให้การสนับสนุนผู้สื่อข่าว โดยการผลิตรายการภายในสถานีวิทยุ ในอัตรา 1 : 4 และมีอัตรากำลังของแต่ละสถานีอยู่ ราว 9 คน เป็นอย่างน้อย ดังรายละเอียดในตารางที่ 5.2

ตารางที่ 5.2 ตารางแสดงอัตรากำลังในการผลิตข่าวของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยตามเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

อัตรากำลังบุคลากร สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย	ปัตตานี	ยะลา	นราธิวาส	เบตง	สุไหงโก-ลก
ผู้อำนวยการ	1	1	1	-	1
เจ้าหน้าที่กระจายเสียง / ประกาศข่าว	1	1	1	1	1
ผู้สื่อข่าว	1	1	1	2	1
ช่างไฟฟ้าสื่อสาร	4	5	4	3	2
ผู้จัดรายการ	*	*	*	*	*
เจ้าหน้าที่ธุรการ	1	1	1	1	1
พนักงานขับรถ	1	2	1	1	1
รวม(คน)	9	11	9	8	7

* ไม่มีอัตราแน่นอน เนื่องจากสามารถดึงบุคลากรในฝ่ายต่างๆ มาเป็นผู้จัดรายการได้ โดยปกติแต่ละสถานีจะมีอย่างน้อย 1 - 2 คน

5.2 แนวทางการทำงานและกระบวนการรายงานข่าวของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะอธิบายให้เห็นถึงแนวทาง และกระบวนการทำงานของผู้สื่อข่าวส่วนภูมิภาคของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในการรายงานข่าวสถานการณ์ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยจะเชื่อมโยงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานระหว่างส่วนภูมิภาคกับการทำงานในส่วนกลางซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

5.2.1 การทำงานเพื่อรับใช้นโยบายของรัฐ

เนื่องจาก สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เป็นสื่อของรัฐ (Media of the State) ที่รัฐเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียว (State Monopoly) ที่รัฐจะมีสิทธิและเสรีภาพในการใช้สื่อของตนในการใช้ประโยชน์ทางการเมืองและเศรษฐกิจของรัฐ รวมไปถึงการดูแลความมั่นคงของประเทศ มโนทัศน์ดังกล่าวได้ส่งผลต่อการสร้างเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของผู้ฟัง ที่มีสื่อมวลชนของรัฐเป็นตัวกลางในการรายงานข่าวสารให้กับผู้ฟังได้รับรู้

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึง ข้อจำกัดกรอบการทำงานและข้อจำกัดของผู้สื่อข่าวของ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ที่ปฏิบัติงานในการในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่สถานการณ์ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศอย่างมากว่า ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว ผู้สื่อข่าวจะตกอยู่ภายใต้กรอบและเงื่อนไขใด ต่อการนำเสนอข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะ

จากการสัมภาษณ์ นางบัณฑิตา พรหมมาศ ผู้อำนวยการสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยจังหวัดยะลา พบว่า การทำงานของบุคลากรของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ถูกจำกัดอยู่ภายใต้กรอบและข้อกำหนดบางประการซึ่งเป็นกรอบของรัฐ เพื่อวางเป็นแนวทางให้เจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบยึดเป็นแผนในการปฏิบัติตามหลัก 3 ประการคือ

- 1.วาระแห่งชาติในขณะนั้นคืออะไร กรอบของชาติคืออะไร มีระบุในระดับแผนใดบ้าง
- 2.นโยบายในระดับสถานี ที่ต้องวางแผนว่าจะทำการประชาสัมพันธ์อะไรบ้าง
- 3.นโยบายในระดับพื้นที่

ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงหลักของทั้ง 3 ประการดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า การปฏิบัติงานของบุคลากรของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย จะแปรผันไปตามวาระแห่งชาติและนโยบายของรัฐใน

ขณะนั้น โดยทางสถานีจะต้องวางแผนงานให้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว สอดรับกันตั้งแต่ระดับบน ไล่เรียงลงมาในระดับสถานีจนถึงระดับพื้นที่

ตัวอย่างของการถูกกำหนดกรอบการทำงานของผู้สื่อข่าวในพื้นที่ ให้สอดคล้องกับนโยบายหรือกรอบการทำงานของรัฐในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารซึ่งกุมบทบาทหลักในการกำหนดทิศทางของความมั่นคง ภายใต้หน่วยงานที่รับผิดชอบหลักคือ กองทัพภาคที่ 4 ส่วนหน้าและกองอำนวยการสร้างเสริมสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กอ.สสส.จชต.) ที่จะขอความร่วมมือจากทุกหน่วยงานราชการ เพื่อความเอกภาพในการดำเนินการของรัฐ

จากการให้สัมภาษณ์ของ นางสุนิสา รามแก้ว ผู้สื่อข่าวประจำสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดยะลาผู้วิจัยพบว่า การปฏิบัติงานของผู้สื่อข่าวถูกขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่ดูแลพื้นที่มาอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร ในการกำกับกับการปฏิบัติงานกับหน่วยงานความมั่นคงคือ "กองอำนวยการสร้างเสริมสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กอ.สสส.จชต.)" ตามหนังสือ "รายงานการปฏิบัติงานในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในห้วงเวลาต่อมา" ลงนามตรวจสอบความถูกต้อง โดย พล.ท.ณัฐเทพ สมคะเน หัวหน้าสำนักเลขานุการ (หน.สลก.)ร่วม คณะกรรมการบริหารจัดการให้เป็นไปตามนโยบายและยุทธศาสตร์เสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กบชต.) เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2549 โดยมีเนื้อหากล่าวถึง กรอบแนวคิดดำเนินงาน 3 ประการ 10 กลยุทธ์ ในการสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนในรูปแบบต่างๆ

โดยสาระที่เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของกรมประชาสัมพันธ์ ที่ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ที่จะต้องรับทราบก็คือ กลยุทธ์ ข้อที่ 7 และ 8 ที่ปรากฏในเนื้อความดังต่อไปนี้

... 7. กลยุทธ์ ด้านการปรับความคิดความเชื่อ

แนวทางการปรับความคิดและความเชื่อ จะมุ่งเน้นการเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลามและการส่งเสริมศาสนสัมพันธ์ของทุกศาสนา การศึกษาความเป็นจริงทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ทุกฝ่ายยอมรับได้ โดยไม่นำอุปสรรคมาเป็นอุปสรรคของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสงบสุข ในสังคมที่หลากหลายและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตของสังคมอื่น การเสริมสร้างความเข้าใจและปรับทัศนคติ เจ้าหน้าที่รัฐ ที่ปฏิบัติงานพื้นที่ ให้มีความรู้ด้านภาษาท้องถิ่น มีความเข้าใจหลักศาสนาอิสลาม วัฒนธรรมและประเพณี ของประชาชนในพื้นที่อัน

จะนำไปสู่การสร้างและฟื้นความไว้วางใจจากประชาชนและป้องกันพฤติกรรมและ
เป็นเงื่อนไขและการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

- โดยมุ่งพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน อาทิผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่น กลุ่มแม่บ้าน
สตรี มุสลิมและเยาวชน เพื่อให้ชุมชนรู้เท่าทันสถานการณ์ ที่เกิดขึ้นจริงและเข้ามามี
ส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ปัญหา รวมทั้งหน้าที่เป็นชุมชนบำบัดในการเยียวยาที่
ชุมชนได้รับผลกระทบ การส่งเสริม สถาบัน ครอบครัวให้เข้มแข็งอบอุ่น เป็น
ภูมิคุ้มกันแก่เด็กและเยาวชนและการเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ผู้หลงผิดได้มีวิถีชีวิตที่
ดีขึ้น ทั้งด้านการศึกษาและการมีอาชีพสามารถกลับเข้ามาใช้ชีวิตแบบปกติและร่วม
สร้างสันติสุขต่อสังคม ตลอดจนการส่งเสริมงานยุติธรรมในชุมชน ในการเผยแพร่
ความรู้ ความเข้าใจ ด้านกฎหมายและระเบียบการปฏิบัติหน้าที่ การตรวจสอบ
ติดตามการอำนวยความสะดวก การสร้างเสริมสันติสุขและความสมานฉันท์ ใน
พื้นที่

8. กลยุทธ์ด้านปฏิบัติการจิตวิทยาและประชาสัมพันธ์

เน้นการรณรงค์ ให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในแนวทางนโยบายของรัฐและความ
มุ่งมั่นของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควบคู่กับการ
ปฏิบัติการจิตวิทยา (ปจว.) / ประชาสัมพันธ์ (ปชส.) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง
ทันเวลา เพื่อสร้างและรักษาความปรองดอง สมานฉันท์และความร่วมมืออันดี
ระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคมและระหว่างประชาชนทุกหมู่เหล่าที่มีความ
แตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และเพื่อทำลายความน่าเชื่อถือของกลุ่มก่อ
ความไม่สงบ การป้องกันและแก้ปัญหาข่าวลือและข่าวต่างๆ ที่บิดเบือนรวมทั้งการ
สนับสนุนและขยายผลการดำเนินการตามแผนงานยุทธศาสตร์ต่างๆ ของ กสชต.
และ กบ.ชต. ด้วยการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ทางสื่อมวลชนและปฏิบัติการมวลชน
สัมพันธ์ ...

การร้องขอคณะกรรมการบริหารจัดการ ให้เป็นไปตามนโยบายและยุทธศาสตร์
เสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กบชต.) ผ่านทางกรมประชาสัมพันธ์และผู้สื่อข่าว
ชี้ให้เห็นว่า การนำเสนอข่าวจะถูกจำกัดให้อยู่ภายใต้กรอบที่กำหนดเท่านั้น เช่น การรายงาน
ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ทุกฝ่ายยอมรับได้ นั้นหมายความว่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่นหรือตำนานที่ไม่
สอดคล้องกับประวัติศาสตร์หลักของชาติย่อมไม่สามารถที่จะนำเสนอได้ หรือการฟื้นฟูความ
เชื่อมั่นของเจ้าหน้าที่รัฐ ก็จะต้องรายงานในแง่บวกของเจ้าหน้าที่รัฐเท่านั้น ส่วนการรายงานข่าวใน
ประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับรัฐในด้านลบ เช่น การตรวจสอบการทุจริตของหน่วยงานของรัฐก็อาจ

ไม่สามารถที่จะทำได้ เนื่องจากอาจนำไปสู่การลดทอนความเชื่อมั่นของผู้ฟังต่อนโยบายของรัฐ และความมุ่งมั่นของรัฐบาลในการแก้ปัญหาภาคใต้

นอกจากนี้ยังระบุอย่างชัดเจนถึงของหน้าที่หนึ่งผู้ปฏิบัติงานจะต้องทำหน้าที่ตามกลยุทธ์ที่ถูกร้องขอคือ “เพื่อทำลายความน่าเชื่อถือของกลุ่มก่อความไม่สงบ การป้องกันและแก้ปัญหาข่าวลือและข่าวต่างๆ ที่บิดเบือน” ซึ่งอาจหมายถึงการอนุญาตให้มีการตอบโต้กระแสข่าวลือ การต่อต้านข่าวกรอง (Counter Intelligence) การประณามกลุ่มก่อความไม่สงบจนเกินความจริง

จึงจะเห็นได้ว่าทิศทางการรายงานข่าวจะต้องอยู่ภายใต้กรอบความคิด ซึ่งกำหนดผ่านหน่วยงานของรัฐที่มีสิทธิ์ในการกำหนดทิศทางของข้อมูลข่าวสาร ซึ่งจะถูกกำชับจากผู้บังคับบัญชาในระดับพื้นที่อีกครั้งหนึ่ง เช่น การวิพากษ์วิจารณ์ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

“นโยบายที่จะย้าให้ผู้บังคับบัญชาเข้าใจตลอดก็คือ การรายงานข่าวหรือเสนอข่าว ต้องไม่วิพากษ์วิจารณ์ ศาสนาใด ศาสนาหนึ่งและเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นหลักง่ายๆ พิจารณาจากตัวเราได้ว่า การวิพากษ์วิจารณ์เรื่องต่างๆ เหล่านี้มันบั่นทอนความสัมพันธ์ที่มีต่อกันได้ง่าย” (บัณฑิตา พรหมมาศ, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

“เราถึงมีกฎอยู่พอสมควรที่จะให้ทำยังไงก็ได้ ให้คนที่มีความแตกต่างทางชาติ ทางภาษา จะต้องรู้พื้นฐานของอารมณ์ความรู้สึกที่จะสื่อสารออกไปไม่ให้เขาทะเลาะกัน ที่มีทั้งวิจารณ์ญาณและวุฒิภาวะ ... เรื่องที่ทำแล้วเหมือนหาเรื่องกัน เขาเรื่องอคติของแต่ละกลุ่มที่มีความแตกต่างกันมาพูด การจะเอาแต่ทำตามอคติของเราตามความรู้สึกที่เห็นว่ามันขัดใจเราเอาหนังสือพิมพ์มาวิจารณ์หรือทำอะไรให้สังคมรับรู้ว่าเป็นสุข เราก็จะไม่ทำ ...” (บัณฑิตา พรหมมาศ, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

5.2.2 การทำงานในลักษณะการรวมศูนย์เข้ากับส่วนกลาง

จากการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เพื่อรายงานข่าวภาคถ่ายทอดจากพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นไปในลักษณะขึ้นตรงและรวมศูนย์จากส่วนกลางที่ถูกควบคุมโดยโครงสร้างของการทำงานขององค์กร ผ่านการกำหนดประเด็น ระยะเวลา - ความยาวของการรายงานข่าว ซึ่งจะเห็นว่าสำนักข่าวส่วนกลางจะ

เป็นผู้กำหนดระยะเวลาของข่าวที่เรียกว่า "ข่าวที่ดี" ตามลักษณะของข่าวแตกต่างกันไป คือ ข่าวทั่วไปข่าวในประเด็นที่สำคัญเป็นพิเศษและรายงานพิเศษและบทความ โดยยึดที่ความกระชับข้อเนื้อหาในเวลาที่เหมาะสม ซึ่งผู้สื่อข่าวในส่วนภูมิภาคจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนด (ดูตารางที่ 5.3)

ตารางที่ 5.3 แสดงเวลาความยาวข่าวที่ผู้สื่อข่าวจะต้องส่งเข้าสู่ส่วนกลางเพื่อผลิตเป็นข่าวภาคบังคับ

ลักษณะข่าว	ความยาว (นาที)
ข่าวปกติทั่วไป	1.30 -1.45 นาที
ข่าวในกรณีสำคัญเป็นพิเศษ	3 นาที
รายงานพิเศษ, บทความ	5 นาที

ขณะที่การสั่งงานถึงแม้ผู้สื่อข่าวในส่วนภูมิภาค จะสังกัดอยู่ในสถานีวิทยุในพื้นที่รับผิดชอบประจำจังหวัด ซึ่งขึ้นตรงกับสายการบังคับบัญชาของผู้อำนวยการสถานีและบรรณาธิการประจำสถานี แต่ก็จะถูกดูแลและกำกับรวมไปถึงสั่งงานได้โดยตรงจากสำนักข่าวส่วนกลางในอีกทางหนึ่งด้วย หากบรรณาธิการข่าวส่วนกลางต้องการประเด็นที่จำเพาะเจาะจง ก็ติดต่อตรงผ่านผู้สื่อข่าวได้โดยตรง โดยจะกำหนดรายละเอียดต่างๆ ผู้สื่อข่าวรายงานข่าวส่งส่วนกลางให้ทันเวลา

"ตัวอย่างที่จะยกให้ชัดๆ ก็คือ เวลาที่ผู้ใหญ่ในรัฐบาลลงพื้นที่ 3 จังหวัดที่เราต้องทำคือ เราต้องเข้าไปเอาเสียงของผู้ใหญ่ท่านนั้นให้ได้ นี่เป็นสิ่งแรกที่ต้องคิดว่าเราจะทำอย่างไรให้ได้มา ที่สำคัญเรื่องนี้จะถูกย้ายมาจากข้างบน (กอง บก.ส่วนกลาง) ด้วยการ Assign งานมา จะบอกรายละเอียดว่าใครบ้างที่เขาอยากได้เนื้อหาข่าว อยากได้คำพูด คนไหนอยากได้เสียงและจะย้ายอีกว่าตรงไหนที่เขาอยากได้เป็นพิเศษ" (ดนัย บาเหมสะอิ, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2549)

สิ่งสำคัญที่ผู้สื่อข่าว จะต้องตระหนักในการลงพื้นที่สนามทำงานแต่ละครั้งก็คือ จะต้องลงไปบันทึกเสียงของบุคคลสำคัญของรัฐที่ลงไปในพื้นที่ เช่น นายกรัฐมนตรี, รัฐมนตรี, ปลัดกระทรวง, อธิบดี ฯลฯ ให้ได้ ซึ่งการได้เสียงของแหล่งข่าวคนสำคัญจะเป็นตัวบอกข่าวว่า ข่าวนั้นมีความสำคัญมากและเนื้อหามีนัยสำคัญในเชิงคุณค่าข่าว มีความน่าเชื่อถือ มีตัวตนที่ชัดเจนในการอ้างอิง

ในส่วนของการรายงานข่าวจากพื้นที่ เทคโนโลยีด้านการสื่อสารที่ก้าวหน้าขึ้นในปัจจุบันอย่างการใช้โทรศัพท์มือถือที่มีขนาดเล็กและมีความคล่องตัวสูง จึงทำให้การประสานงานระหว่างกองบรรณาธิการส่วนกลางกับผู้สื่อข่าวภูมิภาค สามารถติดต่อสื่อสารกันได้โดยตรง โดยไม่ต้องส่งการลงมายาสายการบังคับบัญชา และตัดความยุ่งยากซับซ้อนในกระบวนการเทคนิคของการรายงานข่าว จึงทำให้การทำงานผู้สื่อข่าวถูกรวมเข้ากับศูนย์กลางด้วยส่วนหนึ่ง

“วิธีส่งข่าวที่เร็วแล้วใช้เป็นประจำก็จะใช้โทรศัพท์มือถือ สะดวกกว่าแต่ก่อนที่ต้องให้ช่างเทคนิค เช็กเครื่องส่ง ถึงจะส่งข่าวได้แต่รายงานข่าวสมัยนี้ ถ้าในพื้นที่มีสัญญาณโทรศัพท์งานจะง่ายขึ้นมาก รายงานสดๆ ไปทางโทรศัพท์ได้เลย บางทีเปิดโทรศัพท์มือถือเข้าสายเลยก็ได้ แต่ถ้ายังพอมีเวลาเราจะอัดใส่เทปแล้วค่อยส่งข่าว” (สุนิสา รามแก้ว, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

“ถ้าเป็นข่าวที่เร่งรีบมากๆ และคิดว่าควรจายางานสด อย่างเรารู้ว่ามีระเบิดที่ไหนเราก็จะลงไปอยู่ที่พื้นที่นั้นเลย แล้วก็ใช้การรายงานสดจากพื้นที่อุปกรณ์ไม่ต้องเตรียมอะไรมากดิบๆ ได้ จะมีอารมณ์สด ที่ใช้ประจำก็มือเครื่องอัดเสียงตัวนี้ โทรศัพท์มือถือตัวนี้ แล้วประสานงานกับส่วนกลาง จากนั้นก็ให้ช่างเทคนิคที่ไปด้วยช่วยดูว่า มีอะไรผิดพลาดหรืออะไรที่ช่วยให้สัญญาณชัดเจนขึ้นก็ทำ” (दनัย บาเหมสะอิ, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2549)

ในส่วนการเลือกและวางประเด็นข่าว แม้ว่าผู้สื่อข่าวจะมีอิสระในการคิดประเด็นเอง แต่ผู้สื่อข่าวก็จะปรึกษาหารือและประสานงานกับกองบรรณาธิการส่วนกลางในเรื่องของประเด็นข่าวเช่นกัน

“ประเด็นที่เราได้มาจะเลือกเอาเฉพาะที่น่าสนใจ จากทั้งหมดที่เราลงในพื้นที่มา เราจะเลือกเอาเนื้อๆ เน้นๆ สั้น กระชับ แล้วก็ถูกรีไรต์จากนั้นก็ช่วยกันกับฝ่ายเทคนิค ตัดต่อเสียงโดยเราจะช่วยดูด้วยโดยที่เราจะประสานงานกับ บก.ส่วนกลางในพื้นที่ตลอด” (दनัย บาเหมสะอิ, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2549)

“ถ้าได้เสียง ได้ Vox Pop ก็ยิ่งดีเลย ทำให้ข่าวดูมีน้ำหนัก มีความชัดเจน อันไหนที่ดูแล้วโดนใจคนฟัง เอาขึ้นเป็น พาดหัวได้เราเอาขึ้นแน่นอน แต่ดูแล้วถ้าบางอันดูแรงไปก็ต้องทำให้คำมันดูนุ่มนวลลง” (दनัย บาเหมสะอิ, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2549)

โดยในการเรียงประเด็นจะมีหลัก 2 แบบ คือ การเรียงข่าว ที่ให้ความสำคัญของลำดับขั้นบุคคล ตามตำแหน่งสายการบังคับบัญชาเป็นหลัก โดยเอาความสำคัญของประเด็นเป็นรองกับ

ส่วนการเรียงลำดับข่าวอีกแบบคือ การเรียงตามความสำคัญของประเด็นไล่มาจากประเด็นสำคัญ เป็นหลักก่อน โดยพิจารณาลำดับชั้นของแหล่งข่าวเป็นอันดับรอง

“ในส่วนตัวความรับผิดชอบของผม ถ้าเขียนข่าวที่เราเรียงประเด็นเองก็จะดูเรื่องเราคิดว่า น่าสนใจ ก็จะเอาประเด็นนั้นลงก่อน เอาบุคคลที่สำคัญๆ ก็เอาขึ้นก่อนรองลงไปอาจจะไม่สำคัญ ตำแหน่งรองๆ ลงไป ก็ค่อยๆ เรียงไปตามนั้น” (दनัย บาเหมสะอิ, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2549)

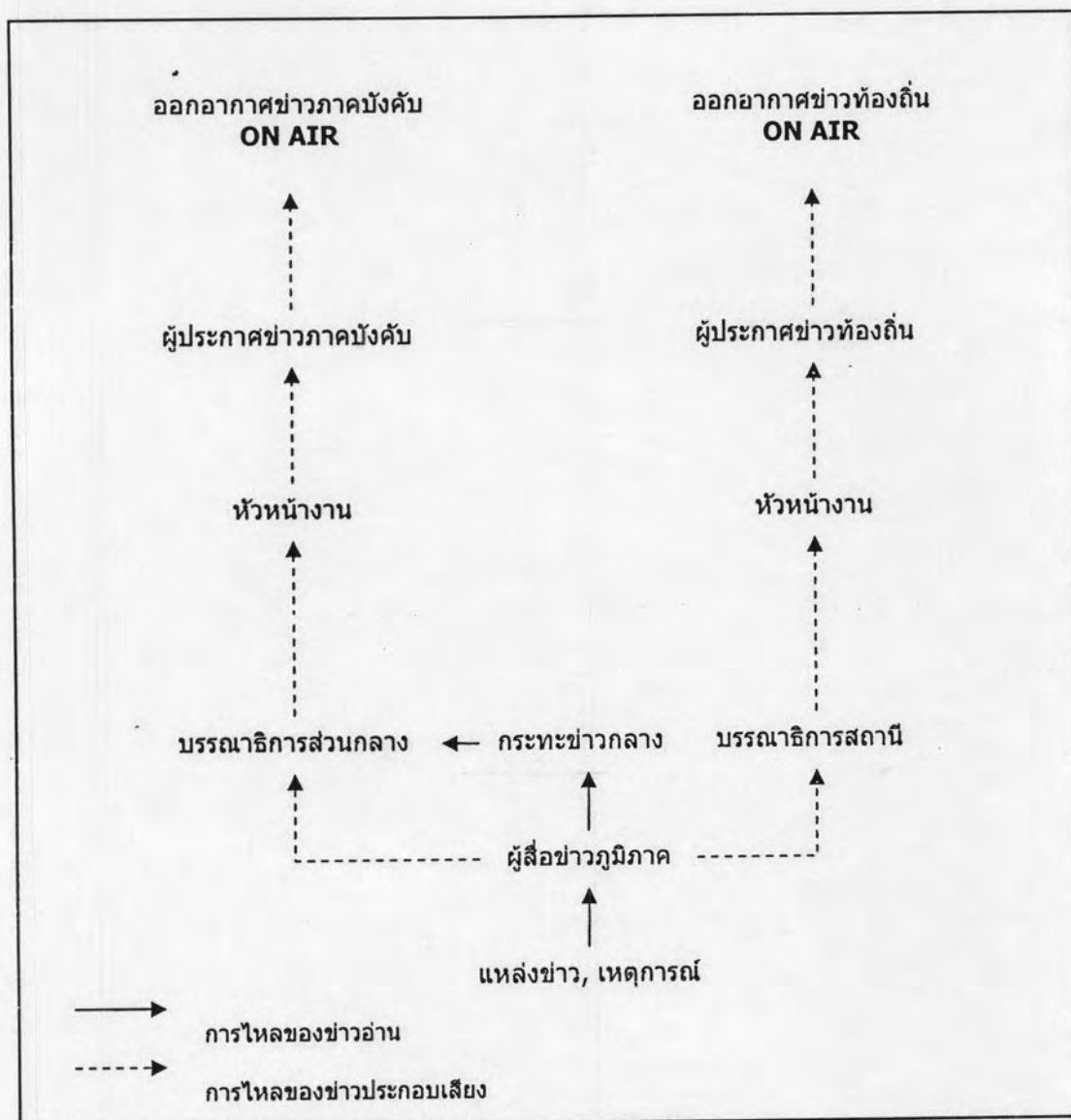
“ที่ยืนยันว่า เราทำข่าวตามประเด็นที่น่าสนใจตามสถานการณ์ โดยเราจะประเมินว่า น้ำหนัก คุณค่าของข่าวอยู่ตรงไหน ใครควรเป็นแหล่งข่าว เราเรียงตามประเด็นนะ ไม่ได้เอาตัวบุคคลเป็นหลัก” (สุนิสา รามแก้ว, สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2549)

“การเรียงข่าวต้องเอาประเด็นเป็นหลัก ประเด็นที่สำคัญต้องมาก่อน การเรียงข่าว เป๊ะๆ แบบใช้ตัวบุคคลนั้นหมดยุคไปแล้วยกเว้นข่าวพระราชสำนักนะ เดียวนี้ไม่มีใครสนใจ วิธีการแบบนี้ก็แล้ว” (บัณฑิตา พรหมมาศ, สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2549)

อย่างไรก็ตาม ข่าวที่ส่งไปแม้ผู้สื่อข่าวจะเป็นผู้เรียงลำดับแหล่งข่าว ตามประเด็นหรือโดยเอาบุคคลเป็นหลักก็ตาม จะถูกตัดต่อโดยบรรณาธิการ โดยเฉพาะข่าวภาคบังคับ บรรณาธิการข่าว เวิร์จะเป็นคนจัดเรียงข่าวใหม่ รวมถึงแหล่งข่าวด้วยโดยมีผู้ช่วยบรรณาธิการทำหน้าที่เป็นรีไรเตอร์ อีกชั้นหนึ่งด้วย

จากกระบวนการรายงานของผู้สื่อข่าวพอที่จะเห็นภาพของการทำงานได้ว่า ผู้สื่อข่าวเริ่มต้น จาก “แหล่งข่าว” หรือการรายงาน “เหตุการณ์” ที่มีบุคคลสำคัญที่สามารถอ้างอิงได้ มีความน่าเชื่อถือ จากนั้นจะส่งข้อมูลที่เขียนเป็น “ข่าว” ส่งเข้าสู่กระทะข่าวส่วนกลาง พร้อมกับนั้นก็ทำการประสานงานกับบรรณาธิการข่าวทั้งในส่วนกลางและสถานีที่ตนเองสังกัด โดยผู้สื่อข่าวจะทำการประเมินว่าข่าวที่ได้จะสามารถนำมาผลิตเป็น “ข่าวอ่าน” หรือ “ข่าวเสียง” จากนั้นบรรณาธิการในแต่ละส่วนจะเป็นผู้ทำการตัดต่อและเรียบเรียงข่าว ทั้งที่เป็นข่าวภาคบังคับในส่วนกลางและส่วนที่ใช้สำหรับข่าวท้องถิ่น เพื่อส่งข่าวต่อไปให้ผู้ประกาศข่าวในแต่ละช่วงเวลา ก่อนจะทำการออกอากาศต่อไป ดังรายละเอียดในแผนภาพที่ 5.3

แผนภาพที่ 5.3 แผนภาพแสดงการทำงานข่าววิทยุภาคถ่ายทอด

ที่มา: จากการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม

จากลักษณะทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นชี้ให้เห็นว่า ในกระบวนการรายงานข่าวของผู้สื่อข่าวในส่วนภูมิภาค จะถูกรวมศูนย์อยู่ที่กองบรรณาธิการข่าวส่วนกลางตั้งแต่ต้น คือการกำหนดระยะเวลาของข่าว การกำหนดประเด็นข่าว การประสานงานและให้ความเห็นในประเด็นข่าว การประสานงานในพื้นที่ การวางประเด็นข่าวและอำนาจในการเรียงข่าว จนถึงข่าวออกอากาศ ผู้สื่อข่าวส่วนภูมิภาคมีความสัมพันธ์กับกองบรรณาธิการส่วนกลางโดยไม่สามารถแยกออกจากกัน

5.2.3 ระบบความคิดความเชื่อของผู้ปฏิบัติงาน

ในภาคนี้จะเป็นการตรวจสอบแนวความคิด ความเชื่อ ของผู้สื่อข่าวของสถานีวิทยุแห่งประเทศ ว่ามีแนวคิดหลักต่อการทำงานว่าเป็นอย่างไร ที่จะส่งผลต่อสภาพการมองปรากฏการณ์เพื่อการประกอบสร้างความจริง (Construction of Reality) ผ่านการรายงานข่าว ในสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ โดยผู้วิจัยจะทำการแจ่มแจ้งจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ในลักษณะที่เป็นทางการในประเด็นดังต่อไปนี้

5.2.3.1 เป็นสื่อที่อิสระและความน่าเชื่อถือสูง

จากเก็บข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์พบว่า เจ้าหน้าที่และผู้สื่อข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ที่ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ที่มีความเชื่อในเรื่องความเป็นอิสระของสื่อแม้ว่าองค์กรที่ตนสังกัดจะเป็น หน่วยงานของรัฐก็ตาม

"เรามีอิสระที่จะคิดประเด็นเอง กำหนดแหล่งข่าวเหมือนที่นักข่าวสำนักอื่น เขาทำกันเหมือนกัน เรามีสิทธิเสรีภาพ เรามีเต็มที่ไม่ต่างจากสำนักอื่นแต่เราอาจจะต้องระมัดระวังต่อประเด็นที่จะนำเสนอด้วย" (दनัย บาเหมสะอิ, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2549)

"เหมือนนักข่าวอื่น เรามีอิสระเท่าๆ กัน ทำงานก็ไปด้วยกัน เคียงบ่าเคียงไหล่กันได้ ชาวก็เหมือนๆ กัน เรายังงานความจริง มายังไงก็ไปอย่างนั้น" (สุนิสา รามแก้ว, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

ทั้งนี้ผู้สื่อข่าวส่วนใหญ่เชื่อว่า การรายงานข่าวสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยมีความเชื่อถือสูง รวมถึงมีจริยธรรมในการทำงานสูง เนื่องจากการเป็นสื่อของรัฐ จะถูกกระตุ้นด้วยแนวคิดและกรอบของการทำงานที่มีหลักการแตกต่างจากผู้สื่อข่าวอื่นๆ ในพื้นที่ (ซึ่งส่วนใหญ่เป็น Stringer) ที่ต้องทำงานแข่งขันและการขายข่าวซึ่งเป็นรายได้หลักของผู้สื่อข่าวแตกต่างจากการทำหน้าที่ปกติที่เป็นการรับเงินเดือน

บัณฑิตา พรหมมาศ ผู้อำนวยการสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยจังหวัดยะลา กล่าวว่า การที่ข่าวของกรมประชาสัมพันธ์มีความน่าเชื่อถือน่าจะมาจาก 2 ประเด็นหลักคือ ความกวดขันในทางจริยธรรมที่จะต้องตรวจสอบข้อมูลจนแน่ชัด และรูปแบบที่เน้นการรายงานเหตุการณ์ตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏชัดในข่าวภาคบังคับ

"ข่าวของกรมประชาสัมพันธ์มีความถูกต้องน่าเชื่อถือ เพราะเราถูกกดดันมากทางจริยธรรมวิชาชีพ ต่อการนำเสนอ ซึ่งจะถูกใจคนฟังหรือเปล่านั้นคงเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ถ้าเร็วจนเช็คได้แล้วไม่ต้องคงปล่อยไว้ไม่ได้ ข่าวของเราต้องแม่นยำและมีความชัดเจน แต่ก็พยายามที่จะทำให้มันเร็วขึ้น อีกปัจจัยหนึ่งก็น่าจะมาจากข่าวของเราไม่หือหาวบางคนอาจจะไม่ชอบ ซึ่งก็แล้วแต่คอข่าว เรายังงานตามข้อเท็จจริงซึ่งในข่าวภาคบังคับจะเห็นรูปแบบเหล่านี้ชัด แต่ข่าวท้องถิ่นก็ทำตามรูปแบบเราได้" (บัณฑิตา พรหมมาศ, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2547)

"สื่อของรัฐอย่างวิทยุประเทศไทย มีความเชื่อถือแน่เพราะว่าสื่ออื่นๆสามารถที่จะนำไปใช้อ้างอิงได้แน่นอน ไม่ผิดพลาด" (दनัย บาเหมสะอิ, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2549)

"ความน่าเชื่อถือของเรามีสูงแน่ๆ เพราะเราจะใช้แหล่งข่าวที่จะสามารถอ้างอิงได้ทุกครั้ง มีตัวตนที่ชัดเจน" (สุนิสา รามแก้ว, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

แนวคิดดังกล่าวยังส่งผลต่อการความเชื่อ ในลักษณะประสบการณ์นิยม (Pragmatics) ว่าการทำงานจะมีส่วนในการหล่อหลอมสำนึกวิชาชีพ จรรยาบรรณ ให้อยู่ในตัวของผู้สื่อข่าวโดยอัตโนมัติ

"นักข่าวต้องมีสำนึกในความเป็นตัวเขาจะต้องประชาสัมพันธ์อะไร นักข่าวของเราต้องมีแนวคิดในแนวทางสมานฉันท์ เรื่องเหล่านี้ต้องเข้าไปอยู่ในจิตสำนึก เวลาทำงานมันจะมาเอง ผู้สื่อข่าวจะรู้ว่าอะไรเป็นสิ่งที่ควรเสนอ อะไรที่ไม่ควรเสนอ แม้ว่าในความจริงเขาจะเลือกข้าง ข้างใด ข้างหนึ่งก็ตาม" (บัณฑิตา พรหมมาศ, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

5.2.3.2 รายงานข่าวอย่างสมดุล

ผู้สื่อข่าวและผู้ปฏิบัติงานส่วนหนึ่งมีความเชื่อว่า การปฏิบัติงานของตนมีความสมดุลและเป็นธรรมในการรายงานข่าว (Balance and Fairness) แต่บางครั้งมีข้อจำกัดของการทำงานที่ไม่สามารถหาคู่ตรงกันข้ามได้ โดยมีข้อจำกัดจากสภาพพื้นที่ปฏิบัติงานอยู่ สถานการณ์ที่เสี่ยงต่อความปลอดภัย ทำให้มีความยากต่อการประเมินได้ว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องที่เกิดกลุ่มที่ก่อความไม่สงบ รวมถึงข้อจำกัดของพื้นที่ในการนำเสนอและความเร็วที่จะต้องรีบนำเสนอให้ตามเวลาที่กำหนด

“เราไม่ได้นำเสนอแต่ฝ่ายรัฐเพียงอย่างเดียวนะ เรานำเสนอสิ่งที่ชาวบ้าน
ได้รับความเดือดร้อนด้วยอย่างกรณีคนที่สูญเสีย รัฐได้เข้าไปเยียวยายังไงบ้าง เราก็
นำเสนอตรงนั้นได้” (दनัย บาเหมสะอิ, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2549)

“ที่จริงเราให้ความสำคัญ แต่มันมีความยากก็คือ เราไม่รู้ว่าใครเป็นฝ่าย
ตรงข้าม โดยเฉพาะคนที่อยู่ในเหตุการณ์จริง มันยากที่จะลงไปหาลงไปบาลานซ์ให้
ครบ ในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงสูงแบบนี้ เราจะลงไปชี้ผิดชี้ถูกได้อย่างไร เราไม่ได้รู้
สาเหตุว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องส่วนตัวหรือเปล่า อีกทั้งพื้นที่ในการนำเสนอของเราก็มีน้อย
ยังงี้ก็คงไม่เหมือนหนังสือพิมพ์ที่บาลานซ์ได้ดีกว่า เพราะมีพื้นที่ในการนำเสนอที่
มากกว่า” (บัณฑิตา พรหมมาศ, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

การที่ข่าวของสถานีวิทยุกระจายแห่งประเทศไทย ไม่ค่อยมีเสียงจากประชาชนใน
พื้นที่ความขัดแย้ง ผู้สื่อข่าวที่ปฏิบัติงานบางคนอ้างว่าเนื่องจาก ประชาชนในพื้นที่ไม่ได้ให้ความ
ร่วมมือโดยบางครั้งพยายามที่จะเข้าไปสอบถามแต่กลับไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร ซึ่งไม่ได้เป็น
เพียงแต่สำนักข่าวที่ตนสังกัดเท่านั้น ในสื่ออื่นๆ ก็ยากที่จะเข้าถึงกลุ่มประชาชนในพื้นที่ด้วยเช่นกัน
เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ข่าวของสำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์ดูเหมือนขาดสมดุลในการรายงานข่าว

“ที่ถามว่าเราไม่ค่อยลงเสียงของประชาชนในพื้นที่อันนี้ไม่เถียงนะเพราะว่า
มันได้มายาก อ่ะว่าแต่สื่อของรัฐ สื่ออื่นๆ ก็ลงไปในพื้นที่ก็ไม่ค่อยจะได้นะพวกเขาไม่
ค่อยยอมที่จะคุยกับสื่อ” (दनัย บาเหมสะอิ, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2549)

“ต้องยอมรับความจริงว่าบางประเด็นเราก็ไม่สามารถที่จะนำเสนอได้ เรา
จะบอกกับตัวเราเองตลอดว่า เราไม่ได้อยู่ฝ่ายของราชการหรือฝ่ายใดฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
เราก็รู้ว่าเราจะต้องเสนอข่าวของทั้ง 2 ด้านให้เท่าๆ กัน แต่โดยปกติแล้ว ยังไงเราก็จะ
รายงานข่าวของทางราชการมากกว่า เราคงไม่รายงานพร่ำเพรื่อแบบข่าวอื่นๆ หรือ
แบบข่าวอาชญากรรม” (दनัย บาเหมสะอิ, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2549)

โดยส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลวิเคราะห์ว่า การที่ไม่สามารถสร้างสมดุลในข่าวอย่าง
ครบถ้วน อาจจะเอื้อต่อการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐบ้างแต่ไม่ทั้งหมด เพราะเป็นการรายงาน
ข่าวเหตุการณ์ (Event) ตามข้อเท็จจริง ซึ่งผู้ที่ปฏิบัติงานเชื่อว่าผู้ฟังสามารถที่จะตัดสินใจหรือชั่ง
น้ำหนักได้เอง

“การที่ข่าวของกรมประชาสัมพันธ์จะเอื้อในการสร้างความชอบธรรมกับรัฐ ในการปราบปรามหรือการใช้ความรุนแรงในพื้นที่ ส่วนตัวคิดว่าน่าจะเอื้อบ้างแต่ไม่น่าจะมีผลมากเพราะเราเอาตัวเหตุการณ์เป็นหลัก นักข่าวของเราที่ลงไปในพื้นที่ไป รายงานเหตุการณ์ตามที่เราเห็น รายงานตามสิ่งที่ประจักษ์เอาข้อมูลจากแหล่งข่าวที่ตนเองไปพบไปเจอมา” (บัณฑิตา พรหมมาศ, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

แต่ขณะเดียวกันในบางครั้งก็เกิดความลังเลใจเช่นกันว่า ประสบการณ์ที่หล่อหลอมมาอย่างยาวนานของตัวผู้สื่อข่าวเอง รวมถึงการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจจะทำให้มีความรู้สึกเข้าข้างรัฐโดยไม่รู้ตัว

“ก็ไม่แน่ เป็นไปได้เหมือนกันที่บางที่เราอาจจะเข้าข้างรัฐโดยที่เราไม่รู้ตัว”
(บัณฑิตา พรหมมาศ, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะเห็นความสับสนในกระบวนการคิด ความเชื่อในเรื่องการรายงานที่ไม่ได้ยึดถือการให้ความสมดุล (Balance) และความเป็นธรรม (Fairness) เป็นหลักในการรายงานข่าว แต่อาศัยความเคยชินในวิชาชีพในการทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชนของรัฐ ซึ่งมีข้อจำกัดของกรอบในพื้นที่ของสื่อ ทำให้รู้สึกว่าการทำงานข่าวคือการทำหน้าที่อย่างปกติสามัญที่ตนสามารถทำอย่างดีที่สุดภายใต้ข้อจำกัดที่มีอยู่

5.2.3.3 สร้างความเชื่อมั่นต่อรัฐคือภารกิจ

จากการสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติงานในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้พบว่า มีระบบความคิดความเชื่อต่อการปฏิบัติงานอย่างหนึ่งคือ พันธะหน้าที่ในการสร้างความเชื่อและทัศนคติที่ดีต่อรัฐ โดยเชื่อในหน้าที่ของความเป็นสื่อมวลชนและการเป็นพนักงานของรัฐ ที่มีพื้นฐานหลักคิดของการประชาสัมพันธ์ จะต้องสร้างผู้ฟังให้มีความเชื่อมั่นต่อการทำงานของรัฐ ซึ่งนำไปสู่การประกอบสร้างความจริงชุดหนึ่ง ในการรายงานข่าวสถานการณ์ความขัดแย้งในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

“จำเป็นมากๆ ที่จะต้องผู้ฟังรู้สึกมั่นใจต่อรัฐเรามีฐานะในการเป็นตัวกลางประสานความเข้าใจระหว่างกัน ซึ่งจะมีผลมากต่อความสงบในบ้านเมืองที่จะทำให้ผู้ฟังในพื้นที่รัฐมีความจริงใจในการแก้ปัญหาเป็นหน้าที่ของเราที่สวมหมวก 2 ใบ คือ การเป็นเจ้าหน้าที่รัฐและก็เป็นสื่อมวลชนด้วย” (บัณฑิตา พรหมมาศ, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

“ผมมีหลักในการรายงานข่าวภาคใต้ว่า จะนำเสนอในสิ่งที่ไม่สร้างความขัดแย้ง รายงานในสิ่งที่จะสร้างเอกภาพในชาติและก่อให้เกิดความสมานฉันท์” (दनัย บานะหมะสะอึ, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2549)

“เรื่องเอกภาพในชาตินี้ ยิ่งไงก็ตามเป็นเรื่องที่เราต้องเน้นย้ำ เป็นหน้าที่ที่ต้องสะท้อน ความเป็นปารวาทภาพของพี่น้องคนในชาติ ที่เรารายงานตามสิ่งที่เราเห็นจริงๆ ไม่ได้เข้าข้างรัฐจนเกินเหตุ” (สุนิสา รามแก้ว, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

“เป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของเราที่ต้องบอกกับประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะผู้ฟังของเราให้ได้ว่า รัฐจะให้อะไรกับเราได้บ้าง” (บัณฑิตา พรหมมาศ, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

นอกจากนี้ยังมองว่า การรายงานเฉพาะสถานการณ์ความรุนแรงไม่ใช่เรื่องที่ดีนัก แต่น่าจะมีการอธิบายในเรื่องอื่นด้วย ซึ่งไม่ควรที่จะนำเสนอแต่ภาความรุนแรงแต่เพียงอย่างเดียว ผู้ปฏิบัติงานวิเคราะห์สภาพของพื้นที่และผู้รับสารว่า มีพื้นฐานของความมีอคติต่อรัฐที่ถูกปลูกฝังมาอย่างยาวนาน สื่อของรัฐจึงเป็นเครื่องมือหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงทัศนคตินั้น ด้วยการรายงานข่าวด้านดีให้มากขึ้น ซึ่งอาจจะสามารถที่จะกลบเรื่องราวให้เป็นเรื่องดีได้รวมถึงการมีส่วนร่วมในการลดความสำคัญขงประเด็นข่าวที่มีความรุนแรงลงด้วย ซึ่งในความรู้สึกนึกคิดของการเป็นนักประชาสัมพันธ์คือ การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีซึ่งหมายถึงการมีสันติภาพ

“คนที่นี้เขาเกลียดรัฐ รู้สึกไม่ดีกับรัฐมากเพราะว่าถูกปลูกฝังต่อๆ กันมา เราจึงเป็นตัวกลาง เป็นกันชนระหว่าง รัฐกับรัฐ รัฐกับชาวบ้าน ชาวบ้านกับชาวบ้าน มัน เป็นหน้าที่เราที่จะต้องทำความเข้าใจ เนื้อหาความเป็นบูรณภาพในชาติ มีก็ต้องใส่เข้าไป เพราะว่ามันเป็นหน้าที่ของเรา

...ที่เป็นคนยะลา เกิดที่นี้เรารู้ดีว่าอะไรที่จะทำให้รัฐเสียหายเราก็จะไม่อยากพูด มีเหตุผลอะไรที่จะมาห้ามไม่ให้เราไม่พูดถึงในเรื่องที่ดีๆ บ้าง เรื่องหลายเรื่องถูกปลูกฝังความคิดที่มีอคติกับรัฐมายาวนาน วันไหนที่เกิดเรื่อง รัฐก็จะตกเป็นจำเลย โคนหาว่าจับแพะบัง อะไรหลายอย่าง เราก็ต้องสร้างให้ผู้ฟังที่นี้มีทัศนคติที่ดีต่อรัฐให้ได้” (บัณฑิตา พรหมมาศ, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

“ที่คิดว่าการลงข่าวแต่เรื่องที่เป็นความรุนแรงมากๆ นั้นแหละเป็นการทำให้ชาวบ้านสูญเสียผลประโยชน์กันทั้งหมด เราเองก็เสียประโยชน์ ที่เคยคิดเล่นๆ ว่าพื้นที่นี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม ในอดีตมีแต่คนอยากจะมาเที่ยว แต่มาตอนนี้มันเหลืออะไร เสียบบ้าง ไม่มีใครกล้ามาเหตุการณ์นี้จึงมีแต่คนที่ได้ประโยชน์เพียงไม่กี่

“ผมมีหลักในการรายงานข่าวภาคใต้ว่า จะนำเสนอในสิ่งที่ไม่สร้างความขัดแย้ง รายงานในสิ่งที่จะสร้างเอกภาพในชาติและก่อให้เกิดความสมานฉันท์” (दनัย บานะหมะสะอึ, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2549)

“เรื่องเอกภาพในชาตินี้ ยิ่งไงก็ตามเป็นเรื่องที่เราต้องเน้นย้ำ เป็นหน้าที่ๆ ต้องสะท้อน ความเป็นภราดรภาพของพี่น้องคนในชาติ ที่เรารายงานตามสิ่งที่เรา เห็นจริงๆ ไม่ได้เข้าข้างรัฐจนเกินเหตุ” (สุนิสา รามแก้ว, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

“เป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของเราที่ต้องบอกกับประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะผู้ฟัง ของเราให้ได้ว่า รัฐจะให้อะไรกับเราได้บ้าง” (บัณฑิตา พรหมมาศ, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

นอกจากนี้ยังมองว่า การรายงานเฉพาะสถานการณ์ความรุนแรงไม่ใช่เรื่องที่ตึ๊ง แต่น่าจะมีการอธิบายในเรื่องอื่นด้วย ซึ่งไม่ควรที่จะนำเสนอแต่ภาความรุนแรงแต่เพียงอย่างเดียว ผู้ปฏิบัติงานวิเคราะห์สภาพของพื้นที่และผู้รับสารว่า มีพื้นฐานของความมีอคติต่อรัฐที่ถูกปลูกฝัง มาอย่างยาวนาน สื่อของรัฐจึงเป็นเครื่องมือหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงทัศนคตินั้น ด้วยการรายงาน ข่าวด้านดีให้มากขึ้น ซึ่งอาจจะสามารถที่จะกลบเรื่องร้ายให้เป็นเรื่องดีได้รวมถึงการมีส่วนร่วมในการ ลดความสำคัญของประเด็นข่าวที่มีความรุนแรงลงด้วย ซึ่งในความรู้สึกนึกคิดของการเป็นนัก ประชาสัมพันธ์คือ การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีซึ่งหมายถึงการมีสันติภาพ

“คนที่นี่เขาเกลียดรัฐ รู้สึกไม่ดีกับรัฐมากเพราะว่าถูกปลูกฝังต่อๆ กันมา เรา จึงเป็นตัวกลาง เป็นกันชนระหว่าง รัฐกับรัฐ รัฐกับชาวบ้าน ชาวบ้านกับชาวบ้าน มัน เป็นหน้าที่ที่เราที่จะต้องทำความเข้าใจ เนื้อหาความเป็นบูรณภาพในชาติ มีก็ต้องใส่ เข้าไป เพราะว่ามันเป็นหน้าที่ของเรา

...ที่เป็นคนยะลา เกิดที่นี่เรารู้ดีว่าอะไรที่จะทำให้รัฐเสียหายเราก็จะไม่ อยากรู้อ มีเหตุผลอะไรที่จะมาห้ามไม่ให้เราไม่พูดถึงในเรื่องที่ตึ๊ง บ้าง เรื่องหลาย เรื่องถูกปลูกฝังความคิดที่มีอคติกับรัฐมายาวนาน วันไหนที่เกิดเรื่อง รัฐก็จะตกเป็น จำเลย โคนหาว่าจับแพะบัง อะไรหลายอย่าง เราก็ต้องสร้างให้ผู้ฟังที่มีทัศนคติที่ตึ๊ง ต่อรัฐให้ได้” (บัณฑิตา พรหมมาศ, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

“ที่คิดว่าการลงข่าวแต่เรื่องที่เป็นความรุนแรงมากๆ นั้นแหละเป็นการทำให้ ชาวบ้านสูญเสียผลประโยชน์กันทั้งหมด เราเองก็เสียประโยชน์ ที่เคยคิดเล่นๆ ว่า พื้นที่นี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม ในอดีตมีแต่คนอยากจะมาเที่ยว แต่มาตอนนี้มัน เหลืออะไร เจียบนึ่ง ไม่มีใครกล้ามาเหตุการณ์นี้จึงมีแต่คนที่ได้ประโยชน์เพียงไม่กี่

กลุ่ม เหตุการณ์เหมือนเป็นการทำประโยชน์ให้แก่ประเทศเพื่อนบ้าน คนของมาเลเซียก็ไม่มาเที่ยวในฝั่งเรา นักท่องเที่ยวต่างชาติก็ไปเที่ยวฝั่งของเขาหมด...ในหน้าที่ของเราถ้าเราสามารถที่จะทำให้คนสามารถที่จะเปลี่ยนความรู้สึกได้ว่า ที่เขาเคยรับรู้มาว่า อยากจะเป็นตัวสร้างความรุนแรงหรือพยายามก่อให้เกิดความรุนแรง เราก็จะต้องพยายามประชาสัมพันธ์ เพราะเรื่องเหล่านี้สามารถที่จะกลบข่าวร้ายให้เป็นเรื่องที่ดีขึ้นมาได้" (บัณฑิตา พรหมมาศ, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

"การที่ข่าวความรุนแรงในบ้านเราในช่วงต้นๆจะเป็นข่าวใหญ่ ข่าวลือ พอหลังๆมาก็เริ่ม ลงมาอยู่อันดับรองไม่ได้ให้ความสำคัญเหมือนแต่ก่อนความรู้สึกที่คิดว่าข่าวแรงๆ มันไม่ได้เป็นประโยชน์สักเท่าไร ต้องถามกันด้วยว่า มีข่าวที่ดีๆ กว่านี้หรือเปล่า? การมองคุณค่าของข่าวต้องเปลี่ยนไปอีกแบบหนึ่ง เรื่องการใช้ภาษาก็ไม่ดีนี้ต้องแก้ไขเลยเราต้องเน้นให้สังคมดูดี พี่ไม่ชอบที่เราต้องมารบกันทำไมต้องมารบกัน พี่สนใจประเด็นของสันติภาพมาก" (บัณฑิตา พรหมมาศ, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

อีกปัจจัยหนึ่งที่ ผู้อำนวยการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดยะลา มองว่า รัฐจะต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนเพราะว่า การต่อสู้ระหว่างสงครามข่าวสารในพื้นที่ โดยอาศัยข่าวลือในหมู่ประชาชนในพื้นที่ที่มีอิทธิพลสูงมาก

"ที่นี้ข่าวลือยังคงมีอิทธิพลสูง จากระบบเครือข่ายที่แข็งแกร่ง จำนวนประชากรที่มีมาก ระบบสายสัมพันธ์ที่อาศัยความใกล้ชิด เขาจะยึดถือความเชื่อใจภายในกลุ่มกันมากกว่า ให้ข่าวที่เราทำมีความน่าเชื่อถือแค่ไหน ก็ยังคงสู้กับวงจรข่าวลือยากต่อให้ทำระบบสองภาษา ยังสู้ไม่ไหวความเชื่อของพวกเขาเหนียวแน่น มันยากที่จะไปเปลี่ยนเขาอะ" (บัณฑิตา พรหมมาศ, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

อย่างไรก็ตาม จะพบสภาพความสับสนของผู้ปฏิบัติงานต่อสิ่งที่ตนเองต้องรายงานข่าวในการสร้างทัศนคติและภาพลักษณ์ที่ดีของรัฐกับสภาพความเป็นจริงที่มีความอ่อนไหว

"ต้องยอมรับว่าทำงานก็มีกดดันบ้าง อึดอัดบ้าง เพราะเรื่องบางเรื่องไม่สามารถบอกได้อย่างตรงไปตรงมา อย่างเรื่องบางเรื่องเป็นแบบนี้แต่เราก็ต้องบอกที่ดีแล้ว สงบเรียบร้อยดี ซึ่งขัดกับความจริงที่เราประสบอยู่ในพื้นที่" (दनัย บาเหมสะอิ, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2549)

“เชื่อว่ามิใช่ชาวบางชาตเหมือนกันที่ขัดกับความรู้สึกของเราเวลาที่ผู้สื่อข่าวส่ง
มา แต่ก็ต้องปล่อยให้มันเป็นสิทธิของคนที่ต้องให้ความเป็นตัวตนแก่เขา เพราะ
เขาเป็นผู้สื่อข่าวเป็นคนลงพื้นที่เอง ลงไปเสี่ยงมาเราก็ต้องให้เกียรติในความคิดเขา”
(บัณฑิตา พรหมมาศ, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

จากลักษณะที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การทำงานของผู้สื่อข่าวส่วนภูมิภาค ของสถานี
วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ตกอยู่ภายใต้จิตสำนึกที่ถูกรัฐที่เป็นตัวกำหนดในอุดมการณ์
ของวิชาชีพ จึงมีความสับสนระหว่งการทำหน้าที่ในวิชาชีพของสื่อมวลชน คือการเป็นผู้สื่อข่าวที่
ทำหน้าที่นำเสนอแง่มุมของความจริงอยู่ตรงไปตรงมา กับการเป็นนักประชาสัมพันธ์ซึ่งจะต้อง
สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับรัฐ รวมถึงการระแวดระวังต่อการนำเสนอที่ไม่ส่งผลกระทบต่อรัฐโดยยอมที่
จะละเลยแง่มุมของข้อเท็จจริงบางประการ

โดยการทำงานจึงเป็นเพียงการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนในระดับเทคนิค (Technical) คือผู้
ประกอบวิชาชีพรายงานข่าว แต่ขาดความคมชัดในอาชีพปฏิญาณ ของการเป็นสื่อมวลชนอาชีพใน
การที่จะสะท้อนความเป็นจริงออกมาอย่างครบถ้วนอย่างสมดุลเท่าเทียมในทุกภาคส่วน เช่น
ความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ หรือกลุ่มคนอื่นๆ ที่มีความคิดเห็นแตกต่างไปจากรัฐ ภายใต้
สภาพการณ์ดังที่ได้กล่าวข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรินดา กฤษเจริญ (2544) เรื่อง
อุดมการณ์ทางวิชาชีพของบุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐ ซึ่งพบว่า สาเหตุที่บุคลากรของสถานี
สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 มีจิตสำนึกด้านราชการและประชาสัมพันธ์มากกว่า
สื่อสารมวลชน เนื่องจากบุคลากรมีเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการ
ประชาสัมพันธ์ของรัฐ เป็นเพียงเครื่องมือในการเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ของรัฐ มิได้เป็นสื่อที่มีความ
เป็นอิสระในตัวเอง

โดยความคิดความเชื่อดังกล่าว เช่น การรายงานข่าวอย่างสมดุลหรือการไม่ได้ให้น้ำหนัก
แก่ฝ่ายรัฐเพียงอย่างเดียวจะถูกตรวจสอบในส่วนของภาควิเคราะห์ตีบทซึ่งจะกล่าวถึงในตอนต่อไป

5.2.4 การรายงานข่าวจากในพื้นที่

การรายงานสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ซึ่งเป็น สถานการณ์ความ
ขัดแย้งนั้น สื่อมวลชนที่ปฏิบัติงานในพื้นที่เสี่ยง เนื่องจากสภาพของพื้นที่ ที่ประชาชนในพื้นที่ขาด
ความไว้วางใจอย่างยิ่งต่อผู้ปฏิบัติงานของรัฐ ผู้สื่อข่าวจึงจำเป็นต้องมีเทคนิคในการลงพื้นที่และ
ปฏิบัติงานที่แตกต่างไปจากการรายงานในพื้นที่อื่น เช่น การประสานในพื้นที่ก่อนลงไปรายงาน

ข่าวหรือการเตรียมอุปกรณ์เพื่อการความคล่องตัวในการรายงานข่าวจากภาคสนาม ซึ่งเป็นข้อเด่นของสื่อวิทยุที่ต้องการความรวดเร็วในการรายงานข่าว

ในภาวะรีบเร่งการรายงานด้วยเครื่องส่งสัญญาณบางครั้งอาจเป็นเรื่องยุ่งยาก สิ่งที่ทำให้การรายงานข่าวรวดเร็วขึ้นก็คือ เครื่องบันทึกเสียงและโทรศัพท์มือถือ ซึ่งผู้สื่อข่าวอาจจะทำการติดต่อด้วยการอัดเสียง แล้วเปิดสายเข้าโทรศัพท์มือถือหรือประสานงานกับส่วนกลาง เพื่อรายงานข่าวสด

จากกระบวนการรายงานของผู้สื่อข่าวพอที่จะเห็นภาพของการทำงานได้ว่า ผู้สื่อข่าวจะเริ่มต้นจาก "แหล่งข่าว" หรือการรายงาน "เหตุการณ์" ที่มีบุคคลสำคัญที่สามารถอ้างอิงได้ มีความน่าเชื่อถือ จากนั้นจะส่งข้อมูลที่เขียนเป็น "ข่าว" ส่งเข้าสู่กระทัาะข่าวส่วนกลาง พร้อมกันนั้นก็ทำการประสานงานกับบรรณาธิการข่าวทั้งในส่วนกลางและสถานีที่ตนเองสังกัด โดยผู้สื่อข่าวจะทำการประเมินว่าข่าวที่ได้จะสามารถนำมาผลิตเป็น "ข่าวอ่าน" หรือ "ข่าวเสียง" จากนั้นบรรณาธิการในแต่ละส่วนจะเป็นผู้ทำการติดต่อและเรียบเรียงข่าว ทั้งที่เป็นข่าวภาคบังคับในส่วนกลางและส่วนที่ใช้สำหรับข่าวท้องถิ่น เพื่อส่งข่าวต่อไปให้ผู้ประกาศข่าวในแต่ละช่วงเวลา ก่อนจะทำการออกอากาศต่อไป ดังที่ได้แสดงในแผนภาพที่ 5.4

5.2.4.1 ตัวอย่างการรายงานข่าวกรณีการปะทะของผู้ก่อความไม่สงบในกรณีกรือ

เซะ

ในส่วนนี้จะกล่าวถึงประสบการณ์ในการรายงานข่าวของผู้สื่อข่าว 2 ท่าน คือ นายदनัย บาเหมสะอิ ผู้สื่อข่าวสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยจังหวัดปัตตานีและนางสุนิสา รามแก้ว ผู้สื่อข่าวสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยจังหวัดยะลา

ทั้งสองคนเป็นผู้สื่อข่าวที่รายงานสถานการณ์การปะทะกันระหว่างผู้ก่อความไม่สงบกับเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจ จากเหตุวันที่ 28 เมษายน 2547 ซึ่งเกิดเหตุปะทะกันทั้งสิ้น 10 จุด ในพื้นที่ 3 จังหวัดคือ ปัตตานี ยะลาและสงขลาในบางอำเภอ โดย นายदनัยรายงานข่าวจากจุดตรวจบ้านกรือเซะและการปะทะในมัสยิดกรือเซะ ต.ตันหยงลูโล๊ะ อ.เมือง จ.ปัตตานี ส่วน นางสุนิสา รายงานข่าวจาก บริเวณจุดตรวจสามแยกบ้านเนียง ต.เปาะเล็ง อ.เมือง จ.ยะลา

ขณะเกิดเหตุผู้สื่อข่าวทั้งสองได้เข้าไปอยู่ในที่เกิดเหตุจริงเพื่อรอการรายงาน ความแปลกของเหตุการณ์ทำให้ผู้สื่อข่าวที่รายงานในจุดเกิดเหตุรู้สึกตื่นเต้นมาก เพราะต้องรายงานข่าวและ

ปฏิบัติงานท่ามกลางการปะทะของเจ้าหน้าที่กับผู้ก่อความไม่สงบและกลุ่มผู้ชนที่มาติดตามสถานการณ์ในพื้นที่เกิดเหตุ

"เป็นช่วงเวลาที่เราคิดว่าน่าตื่นเต้นที่สุดในชีวิต เพราะว่าเราต้องลงไปเก็บข้อมูลมาเขียนข่าวด้วยตัวเอง อยู่ท่ามกลางเสียงปืนเลยนะ ก็นั่งเขียนข่าวกันแถวนั้น นักข่าวก็ไปกันเยอะหลายสำนัก ก็ทำข่าวตรงนั้นเขียนข่าวอยู่แถวนั้นแหละ ทั้งข่าวอ่าน, ข่าวประกอบเสียง, เสียงรายงานสด " (दन्य बाहेमसेठि, सम्पाधर्न, 12 तुलकडुड 2549)

"ตอนนั้นหลบอยู่แถวใต้ห้องรถทหาร ข่าวก็เอามานั่งเขียนใต้ห้องรถเป็นที่กำบัง ตรงจุดที่ผมอยู่ยังไม่ใช่ตรงมัสยิดกรือเซะ ที่ผู้ก่อการหนีเข้าไปข้างในนะ แต่เป็นป้อมจุดตรวจข้างหน้าเป็นอีกจุดที่มีการปะทะไม่ไกลจากมัสยิดมาก ทหารยังคุยกับเราร่วงล่ำมก" (दन्य बाहेमसेठि, सम्पाधर्न, 12 तुलकडुड 2549)

ในเหตุการณ์ดังกล่าว สุนิสรา รามแก้ว เป็นผู้สื่อข่าวที่ได้รายงานข่าวเข้าสู่กองบรรณาธิการส่วนกลางและได้รายงานเหตุการณ์สด ในเช้าของวันที่ 28 เมษายน 2547 ซึ่งเธอเล่าว่า

"รู้ข่าวราวๆ ตีสี่ (04.00 น.) ฟังจากวิทยุรายงาน เราก็เริ่มประเมินสถานการณ์ว่าน่าจะมีเหตุรุนแรง ก็เตรียมตัวเข้าพื้นที่ๆ เกิดเหตุเลย ที่ สามแยกบ้านเนียงถือว่าไม่ไกลจากตัวเมืองยะลามาก พอที่จะไปทันเวลา เราก็เริ่มโทรเข้าไปที่บรรณาธิการข่าวเวรในตอนนั้น โทรไปปลุกเลยว่ามีเหตุอย่างนี้เพื่อประสานงานกันล่วงหน้า ตั้งแต่ตีห้า (05.00 น.) เราก็เขียนข่าวรอไว้เลย ชัดเกลภาษาข่าวที่ได้เขียนไปแล้วก็รอดูสถานการณ์ว่าจะมีอะไรเพิ่มเติมบ้าง" (सुनिसुरल रलडुड, सम्पाधर्न, 16 तुलकडुड 2549)

นางสุนิสรา รามแก้ว กล่าวถึงการประสานงานในกับบรรณาธิการส่วนกลางเพื่อรายงานข่าวว่า มีความสำคัญเพราะจะทำให้ข่าวที่ได้ทันต่อเวลา มีความสดของข่าว โดยบรรณาธิการจะประเมินสถานการณ์และสอบถามความคืบหน้าผ่านทางโทรศัพท์ และจะพิจารณาช่วงเวลาที่จะให้ผู้สื่อข่าว เข้าสายเพื่อรายงานสด

"เรากับบก.จะประสานกันตลอดว่า จะให้รายงานสดรีเปล่ำมีช่วงเวลาพอที่จะรายงานรีเปล่ำ ถ้าบรรณาธิการตกลงก็จะถือสายรอเลย การรายงานมัน

อาจจะรายงานตะกุกตะกักหน่อยเพราะตื่นเต้น แต่ก็ได้อารมณ์สดของชาวนะ มันดู
ทันท่วงทีจากพื้นที่โดยตรง" (สุนิสา รามแก้ว, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

ข่าวที่เกิดขึ้นในเช้าของวันที่ 28 เมษายน 2547 ก็ถูกรายงานในข่าวภาคบังคับ เวลา 07.00
น. โดยข่าวดังกล่าวได้ถูกรายงานเป็นข่าวแรกของเช้าวันนั้น โดยนางสุนิสา เป็นผู้รายงานข่าว
โดยตรงจากพื้นที่

ผู้ประกาศ(ช)   ขณะนี้เกิดเหตุเจ้าหน้าที่ปะทะในพื้นที่จังหวัด
ยะลา 4 จุด ผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตกว่า
30 คน

ขณะนี้เกิดเหตุเจ้าหน้าที่ตำรวจปะทะกับโจร
ก่อการร้าย ในพื้นที่จังหวัดยะลา 4 จุด มี
ผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตกว่า 30 คน ติดตาม
จาก คุณ สุนิสา รามแก้ว ผู้สื่อข่าวจากสถานี
วิทยุแห่งประเทศไทย จังหวัดยะลาครับ

ผู้ประกาศ(ช)   สวัสดีครับคุณสุนิสาคครับ

สุนิสา   "คะ ในส่วนของจังหวัดยะลาได้เกิดเหตุการณ์
ปะทะกันระหว่าง เจ้าหน้าที่ตำรวจ กับกลุ่ม
โจรก่อการร้ายถึง 4 จุดด้วยกัน โดยเริ่มปะทะ
กันตั้งแต่ เวลา ตีห้า เอ้อๆ นาฬิกาณะคะ
จุดแรกที่ถึง อ.กรงปินัง คนร้ายบุกปล้นคลัง
อาวุธของ กิ่ง อ.กรงปินัง แต่ว่าเจ้าหน้าที่ได้ตั้ง
รับเป็นอย่างดีถึงแม้จะปะทะกันณะคะ เป็นผล
ให้กลุ่มโจรในที่เกิดเหตุเสียชีวิตในที่เกิดเหตุ
12 คนณะคะและโจรก็ได้ปล้นรถของ
อาสาสมัครไป 1 คันณะคะ จุดที่ 2 เกิดเหตุที่
บ้านเนียง ต.เปาะเซ่ง อ.เมือง จ.ยะลานั้นคะ
ซึ่งจุดนี้เจ้าหน้าที่ ตำรวจบาดเจ็บ 1 นาย กลุ่ม
โจรเสียชีวิตในที่เกิดเหตุ 10 คนณะคะ จุดที่ 3
ที่จุดตรวจตระเวนชายแดนที่ บ.บาเจาะ อ.
บันนังสตา จ. ยะลา คะ ตำรวจบาดเจ็บ 3
นาย กลุ่มโจรเสียชีวิตในที่เกิดเหตุ 5 คนคะ

และจุดที่ 4 ฐานตำรวจตระเวนชายแดนบ้าน
 บาโจยนะคะ หมู่ 2 ตำบล บาโจย อ.รามัน จ.
 ยะลา จุดนี้เจ้าหน้าที่บาดเจ็บจำนวน 1 นาย
 และคาดว่ากลุ่มโจรจะบาดเจ็บด้วยเช่นกัน
 เพราะพบว่ามียอดเลือดไปเป็นทางซึ่งใน
 ขณะนี้ ในบางจุดยังมีการเกิดเหตุและยังคงมี
 การต่อสู้กันอีก ส่วนเหตุอื่นๆ จะรายงานให้
 ทราบอีกครั้งนึงคะ ส่วนตอนนี้กำลังเข้ามาใน
 ที่เกิดเหตุคะ"

ผู้ประกาศ(ช)	ขอบคุณมากครับคุณสุนิสาครับ
สุนิสา	"คะ สวัสดีคะ"
ผู้ประกาศ(ช)	ส่วนความคืบหน้าจะรายงานให้ทราบในตอนต่อๆ ไปนะครับ

5.2.4.2 กรณีชาวบ้านขับไล่ กองกำลัง ตชด.ที่ 3201 ออกจากฐานปฏิบัติการ
 เพื่อเข้าใจภาพการทำงานของผู้สื่อข่าวของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย ในส่วน
 ภูมิภาคให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ที่จะสะท้อนการประกอบสร้างความจริง การวางประเด็น ความคิดความ
 เชื้อ มุมมองของผู้สื่อข่าวสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยต่อสถานการณ์ความไม่สงบใน
 พื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้

ผู้วิจัยจึงติดตามเก็บข้อมูล การปฏิบัติงานของ นางสุนิสา รามแก้ว ผู้สื่อข่าว ของ
 สถานีวิทยุแห่งประเทศไทยจังหวัดยะลา ในกรณีชาวบ้านชุมนุม ขับไล่ตำรวจตระเวนชายแดนที่
 3201 ซึ่งตั้งฐานปฏิบัติอยู่ใน โรงเรียนบ้านบาเจาะ อ.บันนังสตา จ.ยะลา ออกนอกพื้นที่ ในวันที่ 5-
 6 พฤศจิกายน 2549 ด้วยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non- Participatory Observation) อันจะ
 นำไปสู่การทำความเข้าใจการทำงานของตัวบทและการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐ โดยมี
 รายละเอียดดังต่อไปนี้

ลำดับเหตุการณ์

กรณีดังกล่าวนี้เป็นความต่อเนื่องมาจากเหตุในคืนวันที่ 3 พฤศจิกายน 2549 มี
 การเหตุลอบยิงชายคนหนึ่งเป็นชาวบ้านใน ต.บาเจาะ ซึ่งมีบุตรชาย 2 คน ซึ่งเจ้าหน้าที่ทางการเชื่อ
 ว่าเป็น กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบที่ได้รับการฝึกหลักสูตรรบพิเศษ RKK เสียชีวิต โดยในคืนเดียวกันนี้มี

เหตุลอบวางเพลิงโรงเรียนบ้านบางกลาง ม.3 ต.บาเจาะ อ.บันนังสตา จ.ยะลา โดยรุ่งเช้า (4 พฤศจิกายน 2549) ท่ามกลางเศษซากอาคารที่ถูกเพลิงเผาไหม้ มีร่องรอยการเขียนด้วยสีบนผนังโรงเรียนว่า "มิ่งค่า (ฆ่า) ภูเขา และภูเขาครุ" และอีกฝั่งหนึ่งเขียนว่า "ปัตตานีดารุสลาม ประเทศของกู"

5 พฤศจิกายน 2549 ราวเที่ยงวันเกิดเหตุชาวบ้านออกมาชุมนุมขับไล่เจ้าหน้าที่รัฐออกไปจากพื้นที่ อ.บันนังสตา ที่ฐานปฏิบัติการกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 3201 (มว.ตชด.3201 กก.ตชด.32) โรงเรียนบ้านบาเจาะ พื้นที่หมู่ 2 ต.บาเจาะ อ.บันนังสตา จ.ยะลา โดยกลุ่มผู้ชุมนุมซึ่งส่วนใหญ่ เป็นผู้หญิงวัยรุ่นและเด็กได้รวมตัวกันกว่า 300 คนเข้ามาโอบล้อมบริเวณด้านข้างค่าย ตชด.(ด้านข้างโรงเรียน) บริเวณทิศตะวันออกติดกับมัสยิดประจำหมู่บ้าน ได้ส่งเสียงเป็นภาษามลายูปนไทย มีใจความว่าต้องการขับไล่เจ้าหน้าที่ในค่าย ตชด.ทั้งหมดออกไปจากพื้นที่และได้มีป้ายกระดาษมาติดไว้ที่รั้วลวดหนามมีความว่า "มิ่งฆ่าคนบริสุทธิ์ มิ่งออกไปๆ มิ่งตัวการก่อการร้าย 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้" และ "พวกทหารเลวทั้งหลาย จงออกไปจากหมู่บ้านของเรา พวกแกเข้ามาทำลายหมู่บ้าน ฆ่าผู้บริสุทธิ์ ออกไปซะ" ฯลฯ

เจ้าหน้าที่ได้รายงานผ่านวิทยุออกมาว่า ได้มีชาวบ้านรวมตัวกันขับไล่เจ้าหน้าที่ ตชด.ในฐานปฏิบัติการออกจากหมู่บ้าน ซึ่งเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจจากภายนอกได้พยายามจะเดินทางเข้าไปตรวจสอบที่เกิดเหตุแต่ไม่สามารถทำได้ เนื่องจากมีการโปรยตะปูเรือใบ เสาขยะและยางรถยนต์ พร้อมกับนำท่อนไม้มาขวางถนน

ในเวลา 13.00 น. ในขณะที่ความสนใจของเจ้าหน้าที่กำลังอยู่ที่การชุมนุมของชาวบ้านในพื้นที่หมู่ 2 ตำบลบาเจาะ ขณะนั้น เจ้าหน้าที่ทหารจากชุดปฏิบัติการเฉพาะกิจที่ 1 (ฉก.1) ซึ่งกำลังเดินทางออกมาจากตรวจสอบเหตุเผาโรงเรียนบ้านบางกลาง พื้นที่หมู่ที่ 3 นั้น ได้ถูกกลุ่มคนร้ายไม่ทราบจำนวน ลงมือข่มขู่ตียิงปืนใส่รถของคณะทำให้พลทหารนายหนึ่งได้รับบาดเจ็บ

ขณะที่การชุมนุมของชาวบ้านได้ยืดเยื้อมาตั้งแต่ตอนเที่ยง ซึ่งเจ้าหน้าที่ไม่สามารถเดินทางเข้าไปในพื้นที่ได้ จึงต้องส่งรถกวาดเรือใบตำรวจตระเวนชายแดน กองกำลังอาสาสมัครทหารพราน กองกำลังอาสารักษาดินแดนเข้าไปทำการเคลียร์พื้นที่ทางเข้าหมู่ 1 (โรงเรียนบ้านบาเจาะ) และทางเจ้าหน้าที่ทั้งหมดได้มารวมตัวกันที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอบันนังสตา พร้อมกับได้เรียกกำลังเสริมจากกองทัพภาคที่ 4 ส่วนหน้า

16.50 น. ทางคณะของเจ้าหน้าที่ นำโดยรองผู้ว่าราชการจังหวัดยะลา, รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดยะลา, ผู้บัญชาการชุดปฏิบัติการเฉพาะกิจที่ 1 (ฉก.1) พร้อมกองกำลังผสมทหาร ตำรวจ และพลเรือน รวมทั้งผู้สื่อข่าวจากหลายสำนักได้เดินทางเข้าไปพร้อมกัน

ในระหว่างทางที่เข้าไป มีกองกำลังอาสาสมัครทหารพรานได้รักษาความปลอดภัยตลอดระยะทาง เมื่อผ่านชุมชนก็มีชาวบ้านออกมายืนดูคณะรถของเจ้าหน้าที่และระยะทางประมาณ 3 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 10 นาทีก็ถึงโรงเรียนบ้านบาเจาะ ซึ่งมีฐานประจำการของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองร้อยตระเวนชายแดนที่ 3201 (มว.ตชด.3201 กก.ตชด.32) และพบกับกลุ่มผู้ชุมนุมที่ยืนอยู่นอกรั้วลวดหนามของฐานปฏิบัติการทางด้านทิศตะวันออก ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงและเด็ก โดยเฉพาะกลุ่มผู้หญิงนั้นได้ใช้ผ้าคลุมศีรษะปิดหน้าตาของตนเอง พร้อมกับส่งเสียงตะโกนดังอื้ออึงทั้งเป็นภาษาไทย ภาษามลายู และภาษาอาหรับ

17.00 น. ผู้สื่อข่าวได้เข้าไปถ่ายภาพที่กลุ่มผู้ชุมนุม แต่เจ้าหน้าที่ได้มากันออกไปพร้อมกับบอกว่าไม่รับรองความปลอดภัย เจ้าหน้าที่ต้องทำตามขั้นตอนและเมื่อผู้สื่อข่าวเดินออกไปเจ้าหน้าที่ได้นำรถติดเครื่องขยายเสียงถอยเข้ามาจอดห่างจากบริเวณรั้วลวดหนามที่ผู้ชุมนุมรวมตัวกันประมาณ 100 เมตรและให้นายมะยูโซ๊ะ อาลีมามะ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเชื่อนบางลาง เข้ามาพูดผ่านเครื่องขยายเสียงเป็นภาษามลายู มีใจความว่าให้ชาวบ้านตั้งตัวแทนมาเจรจากับเจ้าหน้าที่

17.05 น. เจ้าหน้าที่ส่งตัวแทนเข้าไปเจรจาประกอบด้วย ปลัดอำเภอบันนังสตา ผู้เป็นหัวหน้าประจำตำบลเชื่อนบางลาง นางสาวกอลิเยาะ อาลีมามะ ลูกสาวของนายกองค้การบริหารส่วนตำบลเชื่อนบางลาง ซึ่งเป็นประธานกลุ่มสตรีตำบลเชื่อนบางลางเข้าไปพูดคุยกับชาวบ้าน

17.20 น. ตัวแทนที่ส่งไปเจรจากับชาวบ้านกลับมาบอกว่าชาวบ้านเรียกร้องให้ถอนฐานปฏิบัติการ ตชด. ออกจากโรงเรียนบ้านบาเจาะ ซึ่งผู้บัญชาการชุดปฏิบัติการเฉพาะกิจที่ 1 ได้โทรศัพท์กลับไปรายงานให้กับแม่ทัพภาคที่ 4

17.30 น. มีเสียงประกาศผ่านไมโครโฟนออกมาจากบริเวณมัสยิดหลังโรงเรียนว่า ถ้าเจ้าหน้าที่ไม่ยอมรับข้อเรียกร้องจะให้ชาวบ้านนอนที่นี่

17.35 น. มีเสียงประกาศผ่านไมโครโฟนขึ้นอีกครั้งว่า ไม่ให้ชาวบ้านสลายการชุมนุมแล้วเดินทางกลับ

17.45 น. ฝ่ายตัวแทนที่เข้าไปเจรจาได้เดินเข้าไปหาชาวบ้านอีกครั้ง แล้วกลับมาบอกว่าชาวบ้านต้องการให้ทางเจ้าหน้าที่ทหารทุกหน่วย ถอนกำลังออกจากอำเภอบันนังสตาทั้งหมดและบอกว่าหากเจ้าหน้าที่ถอนกำลังออกไป ชาวบ้านในตำบลบาเจาะและอำเภอบันนังสตาทั้งหมดจะอยู่อย่างสงบสุข ไม่มีเหตุร้ายใดๆ เกิดขึ้นแน่นอนโดยตัวแทนฝ่ายเจรจาของเจ้าหน้าที่บอกว่า ได้บอกกับชาวบ้านว่าหากเจ้าหน้าที่ถอนกำลังออกไปจะไม่รับผิดชอบในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ หากเกิดเหตุการณ์ขึ้นมาจะต้องนำกองกำลังกลับมาและเพิ่มกำลังเป็น 2 เท่า ซึ่งชาวบ้านได้ยอมรับข้อเสนอ นั้น

17.48 น. ผู้บัญชาการชุดปฏิบัติการเฉพาะกิจที่ 1 ซึ่งได้รับคำสั่งจากแม่ทัพภาคที่ 4 เดินเข้าไปคุยกับเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นตัวแทนเจรจาว่า ให้ชาวบ้านสลายการชุมนุมก่อนและทางเจ้าหน้าที่รับปากว่าจะถอนฐานปฏิบัติการ ตชด.กลับภายใน 2-3 วัน ให้เหตุผลกับชาวบ้านว่าเนื่องจากมีสัมภาระมากจึงใช้เวลาถอนภายในวันเดียวไม่ได้ ซึ่งทางเจ้าหน้าที่ตัวแทนเจรจาได้เดินเข้าไปพูดคุยกับชาวบ้านอีกครั้ง

17.50 น. เสียงตะโกนจากผู้ชุมนุมเบาลงและมีท่าทีว่าจะสลายการชุมนุม

18.00 น. ชาวบ้านสลายการชุมนุมเกือบทั้งหมด มีเพียงบางคนเท่านั้นที่ยังยืนมองเจ้าหน้าที่อยู่ที่รั้วลวดหนาม เจ้าหน้าที่ตัวแทนเจรจาเดินกลับมาบอกว่า ชาวบ้านเรียกร้องให้เจ้าหน้าที่ทั้งหมดถอนกองกำลังออกไปจากพื้นที่หมู่ 1 บ้านอุแบกับหมู่ 2 บ้านบาเจาะ ซึ่งในวันพรุ่งนี้ (6 พฤศจิกายน) จะมาดูอีกครั้งว่าเจ้าหน้าที่ได้ทำตามข้อเรียกร้องหรือไม่ ซึ่งเจ้าหน้าที่ก็ยอมรับข้อเรียกร้องนั้นและบอกว่า พื้นที่หมู่ 2 บ้านอุแบนั้น ไม่มีฐานปฏิบัติการใดๆ อยู่ แต่เป็นลักษณะของงานจรยุทธ์เท่านั้น

เช้าวันที่ 6 พฤศจิกายน 2547 กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 3201 เริ่มทยอยเก็บสัมภาระ วัสดุงานสนามออกจากพื้นที่โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจจากกองกำกับการตำรวจภูธร อ.บันนังสตา จ.ยะลา กองกำลังอาสารักษาดินแดน ช่วยอารักขาและอำนวยความสะดวก

รายละเอียดการปฏิบัติงานของผู้สื่อข่าว

นางสุนิสา รวมกลุ่มอยู่กับกลุ่มผู้สื่อข่าวจากสำนักอื่นๆ ที่มารอรายงานข่าว ที่หน้าสถานีตำรวจภูธร อ.บันนังสตา จ.ยะลา ตั้งแต่เวลา 14.00 น. โดยขณะนั้น รองผู้ว่าราชการจังหวัดยะลา, รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดยะลา, ผู้บัญชาการชุดปฏิบัติการเฉพาะกิจที่ 1 (จก.1), ผู้กำกับการตำรวจภูธร อ.บันนังสตา กำลังประชุมหารือแผนยุทธการเตรียมเคลื่อนกำลังพลลงสู่พื้นที่เพื่อเจรจากับผู้ชุมนุมอย่างปลอดภัย

ในระหว่างที่รอการประชุมเพื่อ จะพยายามติดต่อเพื่อหาแหล่งข่าว โดยขณะนั้น ผู้ใหญ่ที่กำลังประชุมกันอยู่ไม่มีใครสามารถให้สัมภาษณ์ได้ นางสุนิสา จะโทรศัพท์ประสานงานกับ บรรณาธิการทั้งในส่วนกลางและที่สถานีในจังหวัดยะลา เพื่อรายงานความคืบหน้าพร้อมกันนั้น จะ ผากบอกกับเพื่อนผู้สื่อข่าวซึ่งอยู่ในสนามข่าวและคุ้นเคยกันให้เตือนว่า หากมีผู้ใหญ่ออกจากห้อง ประชุมแล้วให้เรียกด้วย ซึ่งนอกจากรายงานความคืบหน้าผ่านโทรศัพท์แล้ว ก็จะมีพิมพ์ข่าวเพื่อส่ง เข้าสู่กระทะข่าวส่วนกลาง โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก ที่สามารถส่งสัญญาณจากในพื้นที่ได้ ด้วยการเสียบ Air Card ของเพื่อนผู้สื่อข่าวที่นำติดตัวมาด้วย

เวลาประมาณ 16.50 น. นางสุนิสาเดินทางเข้าพื้นที่พร้อมคณะเจ้าหน้าที่โดยมีรถ กวาดตะปูเรือใบและรถเกราะนำเข้าพื้นที่ ซึ่งอยู่ห่างประมาณ 3 กิโลเมตร โดยใช้เวลาประมาณ 10 นาที เมื่อถึงพื้นที่ผู้สื่อข่าวทั้งหมดกระจายกันถ่ายภาพและบันทึกข้อมูล อุปกรณ์ที่ติดตัวที่ นางสุนิสาใช้ในการสื่อข่าวคือ สมุดบันทึก, เครื่องอัดเสียงแบบสะพายข้างต่อไมโครโฟนขนาดเล็กและ โทรศัพท์มือถือ โดยการทำข่าวในวันนั้นไม่มีช่างเทคนิคไปด้วย

เนื่องจากวันนั้นเจ้าหน้าที่ทุกคนที่มีสิทธิให้ข่าวได้ (ข้าราชการมีข้อบังคับในการให้ สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนว่าจะต้องมี ลำดับชั้นยศและตำแหน่งระดับถึงสามารถให้สัมภาษณ์ ผู้สื่อข่าวได้) ไม่มีเวลาที่จะให้สัมภาษณ์ได้ จึงไม่มีใครสามารถให้ข่าวและสามารถรายงาน สถานการณ์ได้เท่า นั้น โดยข่าวดังกล่าวได้ถูกรายงานในข่าวภาคบังคับช่วงเวลา 19.00 น. เป็นข่าว เหตุการณ์เพียงสั้นๆ ซึ่งประเด็นข่าวหลัก เป็นประเด็นเกี่ยวกับการเข้ารับตำแหน่งใหม่ของ นาย พระนาย สุวรรณรัฐ ผู้อำนวยการศูนย์บริหารงานจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ซึ่งได้รับการรื้อฟื้น ภายหลังการจัดตั้งรัฐบาลใหม่

ส่วนการรายงานข่าวในวันรุ่งขึ้น (6 พฤศจิกายน 2549) เมื่อตำรวจตระเวน ชายแดนที่ 3201 เริ่มทยอยเก็บสัมภาระจากฐานปฏิบัติการโรงเรียนบ้านบาเจาะ เวลาประมาณ 10.00 น. นางสุนิสา เข้ารายงานข่าวในพื้นที่พร้อมกับผู้สื่อข่าวในพื้นที่คนอื่นๆ และได้สัมภาษณ์ พ.ต.อ.อนิรุทธ อิมอาบ ผกก.สภ.อ.บันนังสตา จ.ยะลา ในฐานะเจ้าของพื้นที่รับผิดชอบ ถึงภารกิจ ในการขนย้าย วันนี้ก็มีการลงมือรื้อลดหนามและขนของออกจากพื้นที่แล้ว พ.ต.อ.อนิรุทธ บอกว่า ต้องปรึกษากับทางผู้บังคับบัญชาอีกครั้งว่าจะเอาอย่างไร แต่เพื่อให้บรรยากาศในพื้นที่คลี่คลายลง จึงต้องเร่งถอนกำลังจากฐาน ตชด.ดังกล่าวออกก่อน แต่จะยังให้เจ้าหน้าที่อาสาสมัครทหารพราน และอาสาสมัครรักษาดินแดนทำการลาดตระเวนไปก่อน แต่คงต้องมีการเจรจาพูดคุยกันกับ

ชาวบ้าน เพื่อสับเปลี่ยนให้กองกำลังอื่นเข้ามาตั้งฐานในพื้นที่อีกครั้งเพราะจำต้องคงอำนาจรัฐไว้ในพื้นที่ให้ได้

หลังจากนั้นจึงส่งข่าวเข้าส่วนกลาง เพื่อรายงานข่าวในช่วงเที่ยง (12.00 น.) โดยข่าวจากส่วนกลางรายงานเพียงสั้นๆ ถึงการขนย้ายสัมภาระออกจากฐานของตำรวจตระเวนชายแดนหลังจากการชุมนุมประท้วงของกลุ่มผู้หญิงและเด็กจากการสังเอดครั้งนี้พบว่า นางสุนิสา เน้นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและการพูดคุยกับเจ้าหน้าที่รัฐเป็นหลัก โดยไม่มีการเข้าไปพูดคุยกับชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่รอบๆ โรงเรียน เพื่อรายงานข้อมูลของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างครบถ้วนรอบด้าน หรือความเห็นของกลุ่มผู้ที่ชุมนุมประท้วงขับไล่ รวมถึงชาวบ้านในบริเวณใกล้เคียง ซึ่งอยู่ใกล้ชิดกับเหตุการณ์แต่อย่างใด

จากการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ทำงานของผู้สื่อข่าว สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะเห็นได้ว่าเน้นการรายงานเหตุการณ์ (Event) ที่เกิดขึ้นในขณะนั้นเป็นหลัก และใช้ผู้ที่ให้คำอธิบายเหตุการณ์โดยแหล่งข่าวซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมถึงอธิบายเหตุการณ์เพียงแค่ว่าเกิดอะไรขึ้น แต่ขาดติดตามในประเด็นต่างๆ อย่างต่อเนื่อง รวมถึงไม่มีการตั้งคำถาม (why) ถึงสาเหตุเกิดขึ้นอย่างลึกซึ้ง

อีกทั้งการรายงานข่าวในสถานการณ์เผชิญหน้า ผู้สื่อข่าวจะไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการรายงานข่าวต่อฝ่ายตรงกันข้าม หรือฝ่ายที่ความเห็นตรงกันข้ามกับรัฐแต่อย่างใด และส่วนหนึ่งมาจากข้อจำกัดของการเป็นสื่อของรัฐที่ตนเองเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ มักไม่ได้รับความไว้วางใจจากแหล่งข่าวซึ่งเป็นชาวบ้านในพื้นที่เกิดเหตุ รวมถึงความข้อจำกัดในการใช้ภาษามลายู จนทำให้ไม่สามารถที่จะเข้าถึงแหล่งข้อมูล เพื่อให้ข่าวที่รายงานเกิดความสมดุลได้

5.2.5 การรายงานเรื่องขบวนการแบ่งแยกดินแดน

ข้อสังเกตหนึ่งของการรายงานข่าวของ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยก็คือ จะไม่มีการรายงานข่าวเกี่ยวกับขบวนการแบ่งแยกดินแดนอย่างชัดเจนนัก จากการสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวพบว่า จะไม่มีการรายงานสมมติฐานดังกล่าว หากไม่มีการยืนยันจากแหล่งข่าวของทางกองอย่างชัดเจน โดยผู้สื่อข่าวที่ปฏิบัติงานอ้างว่าเท่าที่ผ่านมายังไม่มีข้อมูลใดที่ชัดเจนพอที่จะยืนยันว่า การก่อเหตุความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นฝีมือของกลุ่มขบวนการใด ดังจะพบว่ามีหลายสมมติฐานของการก่อเหตุ เช่น กลุ่มอิทธิพลในพื้นที่, กลุ่มค้ายาเสพติด และขบวนการแบ่งแยกดินแดน รวมถึงความเชื่อของแหล่งข่าวสายความมั่นคงบางคนที่ว่า ใน

ปัจจุบันอุดมการณ์ของขบวนการแบ่งแยกดินแดนอ่อนกำลังลงไปมากจนไม่สามารถปฏิบัติการในพื้นที่ได้อีก

"เรื่องเกี่ยวกับขบวนการแบ่งแยกดินแดนจะมีหรือไม่ก็ตาม แต่การนำเสนอจะต้องมีแหล่งข่าวของทางราชการก่อน ดังนั้นจึงเป็นเรื่องยากที่จะรายงานเรื่องที่เกี่ยวข้องกับขบวนการแบ่งแยกดินแดน นอกจากจะมีแหล่งข่าวของทางราชการที่น่าเชื่อถือ" (दनัย, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2549)

"ผมจะยกตัวอย่างกรณี ชาวปล้นปืนเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547 เราสามารถเสนอปรากฏการณ์ได้ หมายถึงเหตุการณ์เป็นอย่างไร ที่ไหนเมื่อไหร่ แต่เราจะไม่รายงานว่าใครเป็นผู้ปล้นปืน เราจะไม่ตั้งสมมติฐาน จะไม่ขยายคำถามนี้ออกไป เพราะว่าตราบที่ข้อมูลจากทางการยังไม่มี ความชัดเจนเราจะไม่รายงาน เราจะทำการรายงานเมื่อข้อมูลถูกต้องเท่านั้น โดยส่วนใหญ่เรื่องประเด็นใหญ่ๆ เหล่านี้ความถี่จะค่อยๆ น้อยลง บางทีผู้ใหญ่ว่าค่อยๆ งดให้ข่าวจนกระทั่งข่าวพวกนี้หายไปเอง ซึ่งอันนี้ก็ไม่น่าอนนะ เป็นไปตามลักษณะกระแสข่าวด้วย" (दनัย บาเหมสะอิ, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2549)

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยของผู้สื่อข่าวซึ่งเป็นคนในพื้นที่ ที่จะสัมพันธ์กับความจริงในพื้นที่โดยตรง ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับคนหลายกลุ่ม รวมไปถึงสถานะของตนเองซึ่งทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งเป็นเป้าหมายการปองร้ายถึงของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบในพื้นที่ ซึ่งเคยมีกรณีลอบทำร้าย ผู้สื่อข่าวของสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 จังหวัดยะลา จึงต้องระมัดระวังต่อการนำข่าวจนวนนำไปสู่การเซ็นเซอร์ตนเองในบางประเด็น โดยเกรงว่าจะกระทบความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในชีวิตประจำวันของตนเองด้วยเช่นกัน

"คนทำงานในพื้นที่รู้ว่า การทำข่าวบางเรื่องเสี่ยงกับความปลอดภัย ก็จะหลีกเลี่ยงที่จะไม่แตะในประเด็นเหล่านั้น ข่าวแบบที่นักข่าวภูมิภาคอื่นๆ ทำกันแบบข่าวเจาะ บางทีมันทำยากนะ... บางทีเราเรียกว่าการทำข่าวแบบย้อนเกล็ด เราจะไม่ทำเพราะทำแล้วมันจะเจ็บตัว" (दनัย บาเหมสะอิ, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2549)

"เราเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยนะ ต้องไม่ลืมการทำงานในสถานการณ์แบบนี้เสี่ยงมาก ผมรู้สึกเลยว่าเสี่ยง บางอย่างในการใช้ชีวิตจึงต้องถ่วงสมดุลให้ดี เพราะความปลอดภัยในชีวิตต้องมาก่อนเดี๋ยวนี้ออกจากบ้านมาทำงานก็บางทีก็รู้สึกกลัวๆ เพื่อนทำงานสื่อที่ยะลาวันก่อนก็เพิ่งโดนไป" (दनัย บาเหมสะอิ, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2549)

นอกจากนี้ยังพบว่าผู้สื่อข่าวมีความเข้าใจต่อการ “เรียก” ชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู ว่า “ไทยมุสลิม” เท่านั้น ตามการแนวคิดการผสมกลมกลืน (Assimilation) เพื่อการบูรณาการชาติของรัฐโดยไม่รู้ตัว โดยมีมุมมองว่าคนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความแตกต่างเพียงการนับถือศาสนาเท่านั้น โดยละเลยมิติทาง ประวัติศาสตร์ อัตลักษณ์และชาติพันธุ์

“คำว่า คนมลายู - มลายูมุสลิม เราไม่ใช่แน่ๆ เราต้องให้เกียรติเขานะ เราต้องภาษาที่ชัดเจน ภาษาที่ดีกับคนฟังด้วย ต้องเลือกคำที่ไม่ได้ไปดูหมิ่นเขา เราต้องเรียกเขาว่า ชาวไทยมุสลิม ถึงจะถูกต้อง” (สุนิสา รามแก้ว, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2549)

5.3 รูปแบบการนำเสนอของข่าววิทยุภาคใต้ทอดต่อสถานการณ์ในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้

จากข้อมูลที่เสนอในหัวข้อข้างต้นได้แสดงให้เห็นถึง การทำงานในภาพกว้างขององค์กรและการทำงานของ ผู้สื่อข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งปฏิบัติงานในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในส่วนต่อไปนี้จะเป็นการตรวจสอบการทำงานของตัวบท (Text) โดยจะเริ่มจากการวิเคราะห์ “รูปแบบการนำเสนอ” (Format) เป็นอันดับแรก ก่อนจะขยายไปสู่การตรวจสอบกลไกในการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐในบทต่อไป

การวิเคราะห์ “รูปแบบการนำเสนอ” จะเป็นทำการตรวจสอบโครงสร้างหลัก (Structure) ที่รองรับตัวบทของรายการอยู่เป็นแนวทางที่กำหนดการดำเนินรายการไว้ โดยผู้วิจัยกำหนดประเด็นที่จะเสนอเป็น 3 ส่วน คือ

- 5.3.1 คุณสมบัติของสื่อ
- 5.3.2 ช่วงเวลาในการออกอากาศ
- 5.3.3 รูปแบบที่มีความเป็นทางการสูง

โดยจะกล่าวในรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.3.1 คุณสมบัติของสื่อ

วิทยุเป็นสื่อมวลชนประเภทไฟฟ้า (Electronics Media) ที่เข้าถึงมวลชนโดยอาศัยวิธีการกระจายเสียง (Broadcasting) ด้วยการส่งคลื่นไฟฟ้าผ่านอากาศเข้าสู่เครื่องวิทยุของใครก็ตามที่อยู่ในระยะรัศมีของกำลังส่งก็จะสามารถรับฟังได้ ซึ่งจะพบว่า

เครือข่ายวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มีความครอบคลุมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 5 สถานี ซึ่งครอบคลุมถึงสถานีวิทยุอื่นๆ เช่น อสมท. รวมไปถึงวิทยุทหาร ซึ่งส่วนใหญ่ยังมีโครงสร้างกรรมสิทธิ์ภายใต้กำกับดูแลของรัฐ นั้นหมายความว่าโอกาสที่รัฐจะนำเสนออุดมการณ์หลักเสนอสู่อัตว์มวลชน ผ่านทางสื่อวิทยุย่อมมีความเป็นไปได้สูงในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ อีกทั้งวิทยุมีคุณสมบัติของการสื่อสารด้วยการฟัง ที่มีราคาถูกและลดทอนอุปสรรคด้านการอ่านออกเขียนได้มากขวางกัน จะทำให้สื่อวิทยุมีข้อได้เปรียบในการเข้าถึงของชาวภาคใต้ ทอดสู่มวลชนได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม ข้อได้เปรียบด้านหนึ่งของสื่อวิทยุกระจายเสียงในด้านลดทอนอุปสรรคด้านการอ่านออกเขียนได้ แต่พื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีประชากรส่วนใหญ่เป็นชาว "ไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู" ที่มีการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวันด้วยภาษา "มลายูท้องถิ่น" กลับกลายเป็นข้อด้อยของสื่อวิทยุที่สื่อสารกับประชาชนในพื้นที่ด้วยภาษา "ไทยภาคกลาง" ด้วยเช่นกัน

คุณสมบัติประการหนึ่งที่ได้เห็นได้อย่างเด่นชัดก็คือ การที่วิทยุอาศัยคลื่นไฟฟ้าเป็นช่องทางในการสื่อสาร ทำให้โอกาสในการตรวจสอบสาระ - ข่าวสารที่ส่งผ่านสื่อ นั้นกระทำได้อย่าง เพราะเมื่อออกอากาศก็ย่อมสูญหาย ซึ่งคงมีจำนวนน้อยมาที่จะทำการบันทึกเก็บไว้เพื่อตรวจสอบ ทบทวน ด้วยเหตุดังกล่าว โอกาสที่ผู้ฟังจะคล้อยตามได้ง่าย โดยไม่สามารถทบทวนได้อีกครั้ง ในทางกลับกัน คุณสมบัติที่ไม่คงทนถาวรของเนื้อหาสาร อาจนำไปสู่การความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง จากการส่งสารจากรัฐซึ่งทำให้กลไกการทำงานด้านอุดมการณ์ของรัฐบกพร่องไปได้ รวมไปถึงหากไม่ได้ติดตามตามช่วงเวลา而出อากาศ ก็จะทำให้พลาดข่าวสารที่ผู้ผลิตต้องการนำเสนอด้วยเช่นกัน

5.3.2 ช่วงเวลาในการออกอากาศ

ผู้วิจัยได้เลือกเฉพาะข่าวภาคบังคับของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มาทำการวิเคราะห์ เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่กำหนดตามประกาศกรมประชาสัมพันธ์ ลงวันที่ 31 ธันวาคม 2537 เรื่อง การกำหนดเวลาการเสนอข่าวหรือถ่ายทอดข่าวหรือรายการอื่นๆ ที่สำคัญ และเป็นประโยชน์ต่อทางราชการ อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2530 ดังที่ประกาศใน ข้อ 2 ว่า

“ให้สถานีวิทยุกระจายเสียงถ่ายทอดข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในเวลา 07.00 – 07.30 น. และ เวลา 19.00 – 19.30 น. เว้นแต่รายการที่ทำเฉพาะกิจ เพื่อประโยชน์ของสาธารณชนที่จำเป็นต้องออกอากาศในช่วงเวลานั้นและต้องไม่มีโฆษณา ให้ขออนุญาตกรมประชาสัมพันธ์เพื่ออนุญาตเป็นการเฉพาะราย”

ช่วงเวลาดังกล่าวถือว่าเป็น “ช่วงเวลาดี” (Prime time) ของวิทยุกระจายเสียง เพราะเป็นช่วงที่คาดว่าจะมีผู้ฟังมากที่สุด ซึ่งทำให้เห็นว่ารัฐได้สงวนสิทธิ์ช่วงเวลาดังกล่าวเพื่อออกอากาศรายการข่าวสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จึงเท่ากับเป็นการเสริมโอกาสให้มีผู้ฟังมากขึ้น ซึ่งแม้ว่าการรับฟังวิทยุ ผู้รับสารจะต้องเป็นผู้เลือกเปิดรับสารตามที่ตนเองต้องการก็ตาม มิได้ยอมรับตามที่ถูกยึดเยียดเท่านั้น (Active Audience) แต่ช่วงเวลาถูกจัดให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนกลุ่มนี้เช่นกัน

นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตว่า แม้โดยทั่วไปแล้วโครงสร้างกรรมสิทธิ์และการควบคุมในสื่อวิทยุกระจายเสียง จะมีลักษณะเป็น Dual System คือเป็นระบบวิทยุกระจายเสียงของรัฐที่ดำเนินงานและจัดการโดยเอกชนเป็นส่วนใหญ่ แต่ในช่วงเวลาที่ข่าวภาคถ่ายทอดออกอากาศอยู่ ถือเป็นช่วงเวลาเดียวเท่านั้นที่รัฐสามารถดึงสิทธิ์ในการออกอากาศ ตามกฎหมายกลับมาเป็นของตน และขณะเดียวกันก็ไม่เปิดโอกาสให้อุดมการณ์หรือข้อถกเถียงของฝ่ายอื่นนำเสนอตัวในช่วงเวลาดังกล่าวได้อย่างเต็มที่ (สมสุข หินวิมาน, 2534 : 102)

5.3.3 รูปแบบที่มีความเป็นทางการสูง

ข่าวภาคถ่ายทอดของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มีรูปแบบนำเสนอที่เป็นลักษณะเฉพาะตัว แตกต่างจากรายการวิทยุประเภทอื่นๆ เอกลักษณะเฉพาะดังกล่าวเมื่อวิเคราะห์ในในเชิงหน้าที่จะพบว่า มีเหตุผลที่ต้องการสร้างให้ข่าวภาคถ่ายทอดเป็นประกาศของ

ทางราชการ ที่สามารถนำไปใช้อ้างอิงได้โดยถูกกฎหมาย ลักษณะดังกล่าวถูกต่อย้อมอย่างยาวนานและสม่ำเสมอ จนแทบประหนึ่งเป็น “ประเพณี” ของชาวภาคถ่ายทอดเลยทีเดียว ดังที่ผู้รับสารในพื้นที่บางท่านวิพากษ์วิจารณ์ว่า

“ชาวที่ฟังแล้วผมรู้สึกเสมอว่ามันเหมือนประกาศ กลิ่นอายคล้ายๆ กับเวลาอ่านแถลงการณ์คณะปฏิวัติยังงี้ก็ไมรู้ การพูดจะมาซุดๆ นะ ไม่มีความคิดเห็น มาแบบที่อู๋ ตรงๆ อ่านแบบตรงไปตรงมา ซึ่งทำให้ดูน่าเชื่อถือมาก” (ดร.สามารถ ทองเฝือ, วิทยาลัยอิสลามยะลา, สัมภาษณ์, 26 สิงหาคม 2547)

นอกจากนี้ยังพบว่า คุณลักษณะที่ปรากฏของข่าวที่ก่อให้เกิดความเป็นทางการสูง มีดังต่อไปนี้

- 5.3.3.1 การขึ้นต้นรายการ
- 5.3.3.2 เพลงนำรายการ
- 5.3.3.3 หัวข้อข่าว
- 5.3.3.4 การอ่านข่าวแบบทางราชการ
- 5.3.3.5 การปิดรายการ

ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.3.3.1 การขึ้นต้นรายการ

การขึ้นต้นของข่าววิทยุถ่ายทอดทุกช่วงเวลา จะมีแบบแผนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะที่จะเริ่มด้วยการ เสียงผู้ประกาศข่าวชาย ที่มีลักษณะน้ำเสียงเฉพาะ ซึ่งจะระบอบองค์การผลิตและตามด้วยเวลาเสมอ โดยจะมีลำดับในการขึ้นต้นรายการคือ

ตารางที่ 5.4 : ตารางแสดงลำดับการขึ้นต้นรายการ

1	“ที่นี้สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ขณะนี้เวลา...เจ็ดนาฬิกา”
2	เพลง “สยามานุสสติ”
3	“ที่นี้สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ต่อไปเสนอข่าวซึ่งมีหัวข้อข่าวดังนี้”

การขึ้นต้นรายการลักษณะนี้จะทำให้ ทั้งยังให้ความรู้สึกประหนึ่งประกาศหรือคำสั่งของทางราชการ มากกว่ารูปแบบการรายงานข่าวในสื่อประเภทอื่นที่เป็นไปในลักษณะการ

สนทนาที่สร้างความรู้สึกที่เป็นกันเองกับผู้ฟังมากกว่า หนึ่งความเป็นทางการนี้เองเป็นการเรียก ความพร้อมของผู้ฟัง และยังสร้างให้เกิดการสร้างความรู้สึกน่าเชื่อถือในเนื้อหาสารของข่าวด้วย เช่นกัน

5.3.3.2 เพลงนำรายการ

หลังจากการขึ้นต้นรายการของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย จะใช้เพลง "สยามานุสสติ" มาเป็นเพลงนำรายการ เพื่อเป็นสัญญาณบอกผู้ฟังว่า เมื่อใดที่เพลงบรรเลง นั่นคือ การเริ่มต้นของการถ่ายทอดข่าวของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย ซึ่งใช้มาอย่างต่อเนื่องหลาย ทศวรรษ

ในภาคดนตรีที่ใช้จังหวะมาร์ช ที่มีเสียงกลองสนแอร์และเสียงฉาบ ในการย้ำจังหวะ มีส่วนในการปลุกใจ การนำเพลงดังกล่าวมาใช้เริ่มกับการเริ่มต้นรายการ จึงเป็นการเริ่มรายการ ด้วยความหนักแน่น ที่จะสร้างความรู้สึกให้เนื้อหาข่าวที่จะตามมามีความน่าเชื่อถือมากขึ้นอีก ด้วย

เพลง "สยามานุสสติ" เองมีความหมายในเชิงการสร้างอนุสติในการระลึกถึง ประเทศชาติการเสียสละเพื่อประเทศ ที่จะสร้างความหมายทางสังคม (Social Meaning) เพื่อย้ำ ความรู้สึกชาตินิยม ให้ผู้รับฟังรู้สึกจะต้องดำรงความเป็นชาติที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ความเป็น "รัฐ เดี่ยว" (Single State) ที่จะแบ่งแยกหรือทำลายมิได้ แม้จะเป็นเพียงท่วงทำนองบรรเลง แต่ผู้รับสาร ก็จะได้รับรู้ถึงการถ่ายทอดเนื้อหาที่จะกระตุ้นจิตสำนึกชาตินิยมได้ไม่ยาก เพลงดังกล่าวจึงเสริมความ น่าเชื่อถือและความเป็นทางการของข่าวยิ่งขึ้น

5.3.3.3 หัวข้อข่าว (Headline)

การขึ้นหัวข้อข่าวของ สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย จะไม่มีลักษณะสั้นกระชับ หรือ มีสีล้นหรือหวือหวา เหมือนหัวข้อข่าวของหนังสือพิมพ์หรือโทรทัศน์ แต่จะใช้ลักษณะประโยคสมบูรณ์ และภาษาที่เป็นทางการ จะไม่ปรากฏ อักษรย่อ สมญานาม คำแสลง คำเปรียบเทียบ ชื่อยศที่ไม่ เป็นทางการ และคำที่แสงถึงอารมณ์ความรู้สึกต่างๆ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและยึดอยู่ในกรอบ ของราชการ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ผู้ประกาศ (หญิง) :

เจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารเสียชีวิตจากการปะทะกับกลุ่มผู้ก่อการร้ายใน จังหวัดภาคใต้รวม 5 นาย ส่วนกลุ่มผู้ร้ายเสียชีวิต 107 คน ขณะที่ นายกรัฐมนตรีขึ้นชมการทำงานของเจ้าหน้าที่ ที่สามารถรับมือกับ เหตุการณ์ได้ทันท่วงที (ข่าว 19.00 น., 28 เมษายน 2547)

5.3.3.4 การอ่านข่าวแบบทางราชการ

การอ่านหัวข้อข่าวของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยนั้น ในช่วงที่ผู้วิจัยทำการศึกษานั้น พบว่า ไม่ว่าผู้ประกาศจะเป็น ผู้หญิงหรือผู้ชาย การอ่านหัวข้อข่าววิทยุมีการใช้วิธี เพื่อการสร้างที่น่าเชื่อถือโดยการอ่านลักษณะลีลาที่แข็งขัน เค่งขริม ไม่มีเสียงดนตรีคลอ (Fade Under) จึงดูเหมือนเป็นประกาศข้อเท็จจริง โดยตรงไม่มีดนตรีมาสร้างความรู้สึก

ด้วยข่าววิทยุเป็นข่าวของทางราชการ ที่มีการสร้างรูปแบบให้เค่งขริม น่าเชื่อถือ โดยผู้ฟังจะได้ยินเสียงของผู้ประกาศเท่านั้น ทั้งโครงการการอ่านมีรูปแบบเป็นไปในเชิงสั่งการ (Directive) ทั้งเสียงของผู้ประกาศชายและหญิงที่จริงจัง ทั้งยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้ประกาศแทรกความคิดเห็นของตนลงไปในช่วงได้เลย เมื่อจบข่าวหนึ่ง ก็จะเว้นจังหวะหนึ่ง ก่อนที่จะอ่านต่อ ซึ่งอาจจะสลับกันระหว่างผู้ประกาศ ชายกับหญิง

ดังตัวอย่างในการอ่านข่าว ในเช้าวันที่ 29 ตุลาคม 2547 หลังเหตุการณ์ตากใบ 4 วัน จะมีการอ่านสลับกันระหว่างผู้ประกาศชาย ก่อนเว้นจังหวะ แล้วสลับให้ผู้ประกาศหญิงอ่าน

ผู้ประกาศชาย : ทั้งนี้เอกอัครราชทูตหลายท่านพอใจกับความจริงที่รัฐบาลไทยชี้แจง โดยเฉพาะทูตของอินโดนีเซีย* โดยเฉพาะ* การสอบสวนและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนอีกครั้งและเห็นว่าการชี้แจงครั้งนี้ แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจของรัฐบาลไทยที่จะสร้างความโปร่งใสให้กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ผู้ประกาศหญิง : ด้านพล.อ.ศิริชัย รัญศิริ รองผบ.สส.ในฐานะ ผอ.กอง.สสส.จชต. ก็ได้รายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ทราบ ซึ่งนายกรัฐมนตรี ได้เน้นย้ำการให้ความเป็นธรรมกับ ทุกฝ่ายและให้ข้อมูลตามความเป็นจริง พร้อมกำชับให้ทุกฝ่ายทำงานอย่าง ระมัดระวัง... (*ประเทศอินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีประชากรมุสลิมมากที่สุดในโลก)

ดังนั้นการอ่านข่าวด้วยลีลาที่จริงจัง นำเสนอเพียงข้อเท็จจริง (Fact) ไม่มีการแทรกความคิดเห็น (Opinion) จึงเป็นโครงสร้างที่เสริมให้ การสร้างความหมายอุดมการณ์ของรัฐ ในข่าวดูน่าเชื่อถือและมีแนวโน้มที่จะเกิดความยอมรับในหมู่ผู้ฟัง

5.3.3.5 การปิดรายการ

เอกลักษณ์ของการปิดรายการข่าววิทยุ จะไม่มีการใช้เพลงปิดรายการหรือการอำลาของ ผู้ประกาศข่าว ด้วยคำว่า "สวัสดี" เหมือนกับข่าวโทรทัศน์ แต่จะใช้การปิดรายการ ด้วยการอ่านพระบรมราโชวาทหรือพระราชดำรัสแล้วประกาศว่า "จบข่าว" แล้วตามด้วยชื่อผู้อ่าน ซึ่งการปิดรายการในลักษณะเช่นนี้จะทำให้เหมือนการจบประกาศราชการและสาระ ที่นำเสนอเป็นข้อเท็จจริง (Fact) ที่น่าเชื่อถือ และนำไปอ้างอิงได้

การลงท้ายด้วย การอ่านพระบรมราโชวาทหรือพระราชดำรัส มีส่วนอย่างมากในการสร้างความสำเร็จให้กับตัวรายการ เพราะสถาบันกษัตริย์เป็นสถาบันที่สังคมไทยยอมรับกันทั่วกันว่า เป็นสถาบันศักดิ์สิทธิ์ ที่จะต้องยกย่องเทิดทูนและลวงละเมิดมิได้ การปิดท้ายด้วย พระราชดำรัสจึงสร้างความรู้สึกขลัง ศักดิ์สิทธิ์ ให้เกิดขึ้นแก่ผู้ฟังอีกด้วย

รูปแบบการนำเสนอของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น บริบทดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่เสริมแก่กันและกัน เพื่อให้เกิดลักษณะของข่าวที่มีความจริงจัง น่าเชื่อถือ เป็นรหัส (Code) ที่สำคัญในการสร้างความเป็นจริงในความรู้สึกของผู้ฟัง ต่อการที่รัฐจะสร้างความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงในการจัดการกับปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้